

**UCHWAŁA Nr XIV /76 /2012
RADY GMINY W DĄBROWIE
z dnia 29 marca 2012 roku**

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa na lata 2012- 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) uchwała się, co następuje:

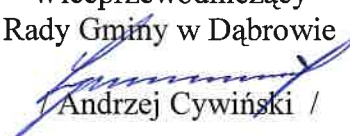
§ 1. Uchwala się Strategię Rozwoju Gminy Dąbrowa na lata 2012 – 2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik nr1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący
Rady Gminy w Dąbrowie

Andrzej Cywiński /

UZASADNIENIE
do Uchwały Rady Gminy Nr XIV/76/2012
z dnia 29 marca 2012 roku
w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa na lata 2012- 2020

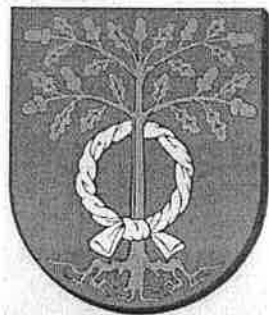
Zgodnie z art. 18, ust. 2, pkt 6 do wyłącznej właściwości rady gminy należy uchwalanie programów gospodarczych.

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrowa na lata 2012 – 2020 została opracowana na podstawie konsultacji z mieszkańcami, a także przy wykorzystaniu wcześniejszych opracowań dotyczących gminy. Jest ona usystematyzowanym planem działania w najważniejszych dla mieszkańców gminy sprawach. Daje ona możliwość tworzenia warunków do rozwijania nowej świadomości i aktywności poprzez formy współdziałania samorządu, organizacji społecznych, mieszkańców i przedsiębiorców oraz wdrażania w życie istotnych celów w niej zawartych.

Realizacja zadań zawartych w przyjętej niniejszą uchwałą strategii powodować będzie skutki finansowe, które sukcesywnie będą uwzględniane w uchwałach budżetowych gminy na kolejne lata.

Wiceprzewodniczący
Rady Gminy w Dąbrowie

/ Andrzej Cywiński /

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBROWA NA LATA 2012-2020

Dąbrowa, marzec 2012 r.

Spis treści

I. WSTĘP	3
1. Streszczenie	3
2. Metodyka opracowania	4
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY DĄBROWA	5
1. Rys historyczny	5
2. Położenie geograficzno-administracyjne oraz środowisko przyrodnicze	8
2.1. Położenie	8
2.2. Rzeźba terenu i gleby	11
2.3. Lesistość	12
2.4. Warunki hydrologiczne	13
2.5. Klimat	14
2.6. Tereny i obiekty podlegające prawnej ochronie przyrody i krajobrazu	16
3. Sfera społeczna, struktura demograficzna i społeczna	18
3.1. Wielkość populacji	18
3.2. Struktura wieku i płci	19
3.3. Ruch migracyjny mieszkańców	21
3.4. Bezrobocie i pomoc społeczna	23
3.5. Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych	29
3.6. Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Dąbrowa	29
4. Infrastruktura społeczna	35
4.1. System edukacji	35
4.2. Sport i turystyka	38
4.3. Ochrona zdrowia	39
4.4. Kultura	39
4.5. Bezpieczeństwo publiczne	40
5. Infrastruktura techniczna	41
5.1. Sieć wodno-kanalizacyjna	41
5.2. Sieć drogowa i komunikacja	43
5.3. Sieć energetyczna, łącznościowa i Internet	46
5.4. Sieć gazowa i ciepłownicza	47
5.5. Gospodarka odpadami	48
5.6. Zasoby mieszkaniowe	49
6. Gospodarka	50
6.1. Podmioty gospodarcze	50
6.2. Struktura podstawowych branż gospodarki znajdujących się na terenie gminy	51
6.3. Rolnictwo	54
7. Analiza SWOT	58
III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBROWA	72
8. Perspektywa rozwoju społeczno-gospodarczego	72
8.1. Sformułowanie wizji rozwoju gminy	72
8.2. Sformułowanie kluczowych problemów rozwojowych gminy	73
8.3. Sformułowanie celów ogólnych	74
8.4. Wykaz działań szczegółowych	75
8.5. Proponowane kierunki rozwoju	87
9. Określenie powiązań Strategii z innymi dokumentami planistycznymi	89
10. Monitoring i ewaluacja realizacji Strategii	93
11. Podsumowanie	95
Spis tabel, map, wykresów, fotografii	97

I. WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrowa ujmuje główne cele i uwarunkowania jej rozwoju w horyzoncie do 2020 roku.

Jej podstawową funkcją jest, z jednej strony, dostarczenie informacji podmiotom gospodarczym, potencjalnym inwestorom, mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną, z drugiej - jest deklaracją i zobowiązaniem władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. Jest narzędziem motywującym, tak dla społeczności lokalnej jak i władz regionalnych.

1. Streszczenie

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrowa podzielona jest na dwie główne części: diagnostyczną i planistyczną.

Pierwsza część – diagnostyczna, zawiera informacje o uwarunkowaniach gospodarczych, przestrzennych, ekologicznych i demograficznych, analizy społeczne i ekonomiczne, na podstawie, których sformułowano wnioski będące punktem wyjścia do zdefiniowania głównych kierunków strategii. Ocenę potencjału gminy dokonano metodą analizy SWOT, która jest bilansem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

W kolejnej części opracowano strategię rozwoju gminy wyznaczając misję, cele główne oraz cele szczegółowe i przedsięwzięcia.

Wizja gminy Dąbrowa została określona jako: ***Gmina Dąbrowa, miejscem ludzi aktywnych, pielęgnujących lokalne tradycje, stanowiąca obszar o rozwiniętej infrastrukturze technicznej i rekreacyjno-turystycznej, sprzyjająca przedsiębiorczości i otwarta na współpracę z innymi jednostkami.***

Misja gminy to: ***Zapewnienie mieszkańcom należytego poziomu warunków życia, wspieranie przedsiębiorczości i aktywności społeczności lokalnej poprzez szybki rozwój społeczno-gospodarczy gminy.***

W strategii sformułowano 5 celów ogólnych i 26 celów szczegółowych. Cele główne to:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu i promocja przedsiębiorczości.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej na terenie gminy.
3. Poprawa jakości życia mieszkańców.
4. Zreformowanie systemu oświaty na terenie gminy.
5. Promocja gminy i jej zasobów.

2. Metodyka opracowania

W pracach nad niniejszym dokumentem brała udział z pełnym zaangażowaniem grupa osób z obszaru gminy, której pomysły i wiedza zostały wykorzystane przy opracowywaniu niniejszego dokumentu. Pomoc ze strony Władz Gminy w zbieraniu i kompletowaniu materiałów umożliwiła przeprowadzenie gruntownej i szczegółowej analizy stanu faktycznego, pozwalając na precyzyjne ustalenie odpowiedzi strategicznej z wyznaczeniem wizji i misji.

W pracy nad strategią wykorzystano z powodzeniem - uznane jako standardowe – metody analizy strategicznej, a w warsztatach roboczych techniki wizualizacji, werbalizacji i „burzy mózgów” oraz przemiennie inne techniki pobudzania kreatywnego myślenia. Przy konstruowaniu samego dokumentu posłużono się metodą matrycy logicznej. Podstawą do określania odpowiedzi strategicznej były wnioski wynikłe z analizy SWOT (analiza mocnych stron, słabych stron, zagrożeń i szans w uwarunkowaniach rozwojowych gminy). Aktywny udział przedstawicieli gminy we wszystkich pracach nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa zapewnia temu dokumentowi poczucie lokalnej własności i reprezentacji interesów społeczności gminnej.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY DĄBROWA

1. Rys historyczny¹

Pierwsza wzmianka o tej miejscowości pochodzi z 1357 roku, czytamy w niej o Dąbrowie jako własności Nałęczów z Chomiąży. Pierwotne znaczenie słowa Dąbrowa ma odniesienie do lasu, gaju. Najstarszą znaną nazwę miejscowości znajdujemy w dokumencie Kazimierza Wielkiego. Pojawia się tam Dambrova. Z czasem nazwa zmienia się na Dąbrowo, by ostatecznie w II połowie XIX wieku przyjąć brzmienie Dąbrowa. W czasach zaborów zaborca pruski w ramach germanizacji wprowadził urzędową niemiecką nazwę dla Dąbrowy - Kaisersfelde (Cesarskie Pole). Arcybiskup gnieźnieński Jan Łaski w dziele „Liber beneficiorum” napisanym w 1521 r. wymienia Dąbrowę jako wieś należącą do parafii Parlin.

Przed 1630 r. została tu założona osada olęderska, jedna z pierwszych w Wielkopolsce. Ówczesny właściciel wsi zawarł umowę z przybyłymi na te ziemie osadnikami olendreskimi na zagospodarowanie łąn opuszczonych i pozyskanie nowych gruntów pod uprawę. W czasie wojny polsko-szwedzkiej, zw. potopem (1655-1656 r.) i wojny północnej (1720-1721 r.) ziemię dąbrowską dotknęły przemarsze wojsk, kontrybucje i dziesiątkowanie zarazami.

W 1774 r. Dąbrowę włączono do państwa pruskiego. W latach 1775-1778 władze Okręgu Noteckiego, realizując politykę króla Fryderyka II Wilhelma, osadziły tu przybyszów z zachodu (kolonistów niemieckich). Przed 1880 r. Dąbrowę zamieszkiwało 49 Polaków i 216 Niemców. W roku 1835 spłonął kościół, a w 1844 r. niemieccy mieszkańcy Dąbrowy i okolicznych wsi wybudowali murowany zbór ewangelicki.

W latach 1853-1867 wybudowano drogę bitą z Bydgoszczy do Wylatowa przez Dąbrowę, co miało wpływ na ożywienie gospodarcze na tym terenie. Oddano również do użytku urząd pocztowy z telegrafem. Na początku XX w. pobudowano mleczarnię.

Tuż po odzyskaniu niepodległości w styczniu 1919 r. plutony powstańcze rozbrajały kolonistów niemieckich m.in. w Dąbrowie. Te wydarzenia, jak i obowiązek przyjęcia obywatelstwa polskiego przez Niemców, spowodowały duży ubytek ludności niemieckiej.

¹ Dane Urzędu Gminy Dąbrowa, www.ug-dabrowa.pl

Na terenie gminy Dąbrowa znajdują się miejsca pamięci narodowej z okresu II wojny światowej, które usytuowane są na cmentarzu w Parlinie, Słaboszewie, Szczepanowie oraz Pomnik Niepodległości na Placu Centralnym w Dąbrowie.

Tabela 1. Zabytki kultury materialnej na terenie gminy Dąbrowa.

Miejscowość	Zabytek
Dąbrowa	Kościół Parafialny Najświętszej Marii Panny Królowej Polski
Dąbrowa	Zespół Kościoła Ewangelickiego z 1844 roku
Dąbrowa	Założenia dworsko – parkowe
Parlin	Zespół Kościoła Parafialnego pod wezwaniem św. Wawrzyńca, na który składa się kościół drewniany z XVII w., dzwonnica i plebania z XIX w.
Parlin	Założenia dworsko – parkowe
Szczepanowo	Zespół Kościoła Parafialnego p. w. św. Bartłomieja: kościół z 1848 r., dzwonnica drewniana z przełomu XVIII/XIX w.
Sucharzewo	Kuźnia z XIX w.
Słaboszewo	Kościół Ewangelicki z XIX w.
Słaboszewko	Dworek w Słaboszewku wraz z parkiem

Źródło: Opracowanie własne.

W kościołach wymienionych powyżej zobaczyć można m.in.: w Parlinie - barkowe figury św. Małgorzaty, św. Barbary, św. Nepomucena pochodząca z XVIII wieku, figurę św. Rocha z XIX wieku, obrazy olejne na płótnie: Matki Boskiej z Dzieciątkiem oraz św. Kajetana. Natomiast w kościele w Szczepanowie na uwagę zasługują trzy ołtarze z drewna polichromowego pochodzące z XVII i XVIII wieku, jeden krucyfiks gotycki z drewna polichromowego pochodzący z ok. 1500 roku, kropielnicę wykonaną w XVI wieku z kamienia.

Fotografia 1. Kościół w Parlinie.

Na terenie gminy atrakcyjne są również zespoły dworskie w Sucharzewie i Słaboszewku, w tym ostatnim koncertował m. in. Karol Małcużyński. Bywały tu także takie osobistości jak m. in. Witold Gombrowicz, Jerzy Andrzejewski, Bolesław Miciński, Antoni Uniechowski, czy prof. Marian Zdziechowski. Do atrakcji należy też kuźnia z XIX wieku w Sucharzewie czy kościół ewangelicki z XIX wieku w Słaboszewie.

Fotografia 2. Kościół w Słaboszewie.

2. Położenie geograficzno-administracyjne oraz środowisko przyrodnicze

2.1. Położenie

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski wg Jerzego Kondrackiego obszar gminy Dąbrowa należy do prowincji niżu środkowoeuropejskiego, podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego, makroregionu Pojezierze Wielkopolskie oraz w końcowej klasyfikacji do mezoregionu Pojezierze Gnieźnieńskie.

Gmina Dąbrowa graniczy z 6 innymi gminami:

- Mogilno w powiecie mogileńskim,
- Pakość i Janikowo w powiecie inowrocławskim,
- Barcin, Żnin i Gąsawa w powiecie żnińskim.

Administracyjnie gmina Dąbrowa przynależy do powiatu mogileńskiego i stanowi jego północno – zachodni kraniec.

Największą miejscowością, centrum gminy i siedzibą samorządu jest Dąbrowa, położona w środkowej części gminy. Dąbrowa jest oddalona od: Mogilna o 10 km, Pakości o 17 km, Żnina o 22 km, Inowrocławia o 30 km, Bydgoszczy o 48 km i Torunia o 64 km.

Gmina położona jest w południowo – zachodniej części województwa kujawsko – pomorskiego. Łączna powierzchnia gminy wynosi 110 km² (11 029 ha). W jej skład wchodzi 19 miejscowości wiejskich skupionych w 14 sołectwach: Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mierucinek, Mokre, Parlin, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Słaboszewo, Sucharzewo, Szczepankowo, Szczepanowo.

Gminę Dąbrowa, według danych na dzień 31.XII.2010 roku zamieszkiwało (wg faktycznego miejsca zamieszkania) łącznie 4 755 osób.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA
 Stan w dniu 31 XII 2007 r.
ADMINISTRATIVE DIVISION OF VOIVODSHIP
 As of 31 XII 2007

Mapa 1. Gmina Dąbrowa na tle województwa Kujawsko – Pomorskiego (zaznaczono czerwoną strzałką).

Mapa 2. Gmina Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego.

2.2. Rzeźba terenu i gleby

Obszar gminy Dąbrowa położony jest w obrębie fizyczno-geograficznego mezoregionu Pojezierza Gnieźnieńskiego, wchodzącego w skład makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego. Gmina Dąbrowa charakteryzuje się bardzo ubogim urzeźbieniem terenu. Ostateczne rysy rzeźby obszaru gminy zostały ukształtowane w czasie ostatniego zlodowacenia skandynawskiego, które na tym terenie zakończyło się około 17 tys. lat temu, a modelowana w okresie polodowcowym.

W krajobrazie gminy przeważa polodowcowa wysoczyzna morenowa płaska, miejscami lekko falista, zalegająca średnio na 100-105 m n.p.m. w części północnej oraz 110-115 m n.p.m. w części środkowej i południowej jej obszaru. Jedyne istotne wyniesienie na terenie gminy znajduje się na południe od Mierucina. Ma ono wysokość ponad 125 m, a u jego południowego podnóża w wysoczyznę wcina się płynący ciek (Dopływ z Dąbrowy), co powoduje, że różnica wysokości przekracza wyraźnie 20 m.

Ponad wysoczyznową powierzchnię wznoszą się pagórki, wzgórza morenowe i kemowe. Rozcinają ją rynny jeziorne, doliny wód roztopowych oraz zagłębienia wytopiskowe. W części południowo-wschodniej gminy, niewielki jej fragment zajmuje powierzchnia sandrowa zbudowana z piasków.

Obszar wysoczyzny morenowej jest większości bezleśny. Rosnące tu przed wiekami zasobne lasy na siedliskach grądowych zostały dawno wykarczowane, a grunty przeznaczone na użytkowanie rolnicze.

Występują tu w większości gleby brunatne i płowe, utworzone z gliny i piasków zwałowych. W obniżeniach terenu występują czarne ziemie, w dnach dolin, rynien i wytopisk gleby organiczne. Są to generalnie gleby o wysokiej przydatności dla rolnictwa, należące do III klasy bonitacyjnej (łącznie 48,4% powierzchni gruntów ornych) oraz IV klasy (łącznie 40%). Cechą charakterystyczną jest niski udział gruntów V, a zwłaszcza VI klasy (łącznie 6,5%). Świadczy to o dobrych naturalnych warunkach dla rozwoju rolnictwa.

2.3. Lesistość

Lasy na terenie gminy Dąbrowa zajmują powierzchnię 2 318,4 ha, co stanowi 21,02% ogólnej powierzchni gminy. Rozmieszczone są nierównomiernie. W północnej części gminy w rejonie Słaboszewa występują fragmenty dwóch kompleksów leśnych, trzeci kompleks znajduje się we wschodniej części gminy w rejonie Mierucina i Sędowa. Ponadto niewielkie tereny zalesione występują w obrębie wysoczyzny morenowej.

Tabela 2. Wykaz gruntów leśnych na terenie gminy Dąbrowa.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w ha
Ogółem lasy	2 318,4
Lesistość %	20,50
Lasy ogółem	2 260,6
Grunty leśne publiczne	2 301,2
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	2 288,1
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	2 287,1
Grunty leśne prywatne	17,2

Źródło: GUS, 31.12.2010 r.

Większość lasów na terenie gminy to lasy państwowe będące w zarządzie Nadleśnictwa Gołębki. Przeważają lasy na siedliskach lasu mieszanego świeżego (50%), a duży udział mają również siedliska lasu świeżego (25%) i boru mieszanego świeżego (21%). W obniżeniach terenowych występuje wilgotny ols (2,1%). Przeważają drzewostany sosnowe

(78%) z domieszką gatunków liściastych, z których największy udział ma dąb (12%), a ponadto brzoza (3,4%), olcha (3%) i modrzew (1,3%). Sukcesywnie jednak udział sosny maleje w składzie gatunkowym drzewostanów na korzyść dębu, buka i modrzewia. Zmiana ta następuje na skutek działania hodowlanego nadleśnictwa i zakładania nowych upraw zgodnie z operatem siedliskowym. Tak duży udział gatunków liściastych jest rzadko spotykany na terenie województwa i stanowi o specyfice lasów w gminie. Przeciętny wiek drzewostanów wynosi około 60 lat. Na terenie gminy ok. 1,7 tys. ha lasów zakwalifikowano jako lasy glebochronne i wodochronne. Powierzchnia lasów glebochronnych wynosi prawie 111,0 ha, natomiast wodochronnych ponad 1 549,0 ha. Są to lasy znajdujące się w północnej części gmin. Z kolei lasy w części wschodniej są w całości określane jako lasy uszkodzone przez przemysł. Jest to strefa I, czyli strefa uszkodzeń słabych.

Oprócz lasów istotne funkcje ekologiczne pełnią zadrzewienia i zakrzaczenia, parki, tereny zieleni urządzonej. Są one na terenie gminy stosunkowo nieliczne (kilkanaście ha). Szczególnie brak zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych ma duże znaczenie w procesie erozji i degradacji gleb. Obniża także znacznie wartość ekologiczną przestrzeni (osłabienie bioróżnorodności). Główne ciągi zadrzewień to strefy wzdłuż dróg. Z powodów przyrodniczych i pozaprzyrodniczych bardzo pożądane są wszelkie działania zmierzające do zróżnicowanych nasadzeń w różnych częściach gminy.

2.4. Warunki hydrologiczne

Obszar gminy Dąbrowa jest ubogi w wody powierzchniowe. W całości znajduje się w zlewni Noteci. Odwadniany jest przez jej dopływ Pannę (południowa część gminy), a pozostała część gminy należy do zlewni bezpośredniej Noteci. Na terenie gminy znajdują się dwa niewielkie jeziora. Jezioro rynnowe Parlińskie, o powierzchni 15 ha (głębokość maksymalna 3,7 m, średnia 2,1 m) leży w ciągu rzeki Panny. Jezioro Mokre (Białe) jest pochodzenia morenowego, należy do typu jezior dopływowych i ma powierzchnię około 5 ha. Obydwa jeziora są położone w zlewniach użytkowanych rolniczo. Ponadto na terenie gminy występują liczne śródpolne „oczka” wodne, mokradła i podmokłości. Do największego z nich zaliczamy mokradła w miejscowości Szczepanowo o pow. 9 ha które podczas intensywnych opadów atmosferycznych oraz roztopów wiosennych przekształca się w zbiornik retencyjny odbierający wody z około 200 ha użytków rolnych. Podobne oczka wodne

stanowiące zlewnie użytków rolnych znajdują się w miejscowości Krzekotowo, Słaboszewo, Mierucin, Sędowo i Dąbrowa.

Znaczna część obszaru gminy znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 142, zakwalifikowanego jako Obszar Wysokiej Ochrony (OWO). Powierzchnia zbiornika wynosi ok. 252 km². Sumaryczna wielkość zasobów wód podziemnych z utworów czwartorzędowych dla całego zbiornika wynosi: zasoby odnawialne 43 872 m³/dobę i zasoby dyspozycyjne 26 184 m³/dobę. Średnia głębokość ujęcia wynosi 35 m, a przeciętne zasoby dyspozycyjne wynoszą 26 tys. m³/dobę. Warto zauważyć, że wydajność utworów czwartorzędowych jest bardzo zróżnicowana i waha się od 3 do 90 m³/dobę, a najczęściej wynosi 15-30 m³/dobę.

Wody podziemne w obrębie zbiornika stanowią główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę do celów pitnych i gospodarczych. Wobec powszechnej na Kujawach degradacji wód powierzchniowych, jak również wód podziemnych w rejonie Janikowa, Mątew i Inowrocławia, wody podziemne z terenu zbiornika mogą być rezerwowym źródłem dobrej jakości wody pitnej. Należy uwzględnić fakt, że zanieczyszczenie wód podziemnych jest na ogół trwałe, a procesy samooczyszczania się tych wód zachodzą bardzo wolno. Dlatego wody podziemne wymagają szczególnych działań ochronnych w celu niedopuszczenia do ich zanieczyszczenia.

Gmina Dąbrowa jest uboga w surowce mineralne. Udokumentowane złoża kruszywa naturalnego eksploatowane są na potrzeby lokalne w rejonie Słaboszewa, Parlina i Parlinka.

2.5. Klimat

Gmina Dąbrowa pod względem regionalizacji klimatycznej leży w obrębie klimatu Wielkich Dolin, a według Gumińskiego (1948) należy do VII Dzielnicę Środkowej, która charakteryzuje się najniższymi w Polsce opadami rocznymi (poniżej 500 mm).

Warunki klimatyczne panujące na terenie gminy należą do umiarkowanych i w dużej mierze uwarunkowane są wpływami mas powietrza polarno-morskiego i polarno-kontynentalnego, o przewadze wiatrów zachodnich, choć w ciągu roku rozkład ten jest zróżnicowany. Wiosną częściej pojawiają się wiatry północne, natomiast jesienią i zimą południowe. Najsilniejsze wiatry przypadają na okres od grudnia do marca. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 210 – 220 dni.

Podstawowe dane dotyczące klimatu gminy Dąbrowa, opracowano na podstawie obserwacji prowadzonych w stacji meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMiGW) zlokalizowanej w mieście Inowrocław (90 m n.p.m.). Są to wyniki wieloletnich obserwacji (w latach 1957 - 1971 dla temperatur i opadów, oraz 1956 -1981 dla pozostałych czynników, a także w latach 1989 – 1998 i za rok 2003). Stacja ta znajduje się poza obszarem gminy jednak reprezentuje panujące na jej terenie warunki klimatyczne.

Na omawianym obszarze najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18 °C - 19°C, najchłodniejszym styczeń – luty: -3,0°C. Charakterystyczne dla tego obszaru są jedne z najniższych w Polsce opady, sumy roczne wahają się w przedziale od 450 – 530 mm.

Najwyższe opady w ciągu roku, odnotowywane są w miesiącach letnich, najniższe w miesiącach zimowych od stycznia do marca. Średnia roczna wielkość opadów wynosiła w latach 1957-1971 ok. 782 mm, z kolei za okres od 1989 do 1998 roku średnie roczne kształtują się na poziomie 455 mm. Widoczny jest więc spadek wielkości opadów na omawianym obszarze.

Występuje tu klimat nizinny, o cechach klimatu morskiego (łagodne zimy z częstymi odwilżami, z krótkim zaleganiem pokrywy śnieżnej) i kontynentalnego (przewaga opadów w okresie letnim).

Średnia liczba dni mroźnych wynosi ok. 35-40, natomiast bardzo mroźnych (gdym temperatura maksymalna nie przekracza -10°C wynosi 2-3); średnia liczba dni gorących wynosi ok. 35, a dni upalnych (z temperaturą ponad 30°C) od 4 do 6; liczba dni pogodnych wynosi ok. 35-40, a dni chmurnych wynosi ok. 120-130.

Pokrywa śnieżna występuje w okresie trwającym ok. 60-70 dni. Przeciętne roczne usłonecznienie wynosi 1500-1600 godzin.

Odnotowuje się przewagę wiatrów zachodnich, w następnej kolejności południowo-zachodnich, w dalszej kolejności północno-zachodnich, najrzadziej notuje się wiatry północno-wschodnie i północne. Wiatry o małych prędkościach nie sprzyjają oczyszczeniu atmosfery zanieczyszczonej pyłami przemysłowymi.

W warunkach klimatu lokalnego obserwuje się pewne różnice pomiędzy użytkowanymi rolniczo obszarami wysoczyzny morenowej a wilgotnymi, zajętymi przez użytki zielone i zadrzewienia oraz dolinami rzek. Te pierwsze charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością powietrza i dobrym przewietrzaniem. Mniej korzystnymi lub nawet niekorzystnymi warunkami

termiczno-wilgotnościowymi, częstym występowaniem mgieł, zastoisk chłodnego powietrza i inwersji temperatur oraz zdecydowanie ukierunkowanym przewietrzaniem wyróżniają się dna większych obniżeń dolinnych. Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny leśne. Lasy charakteryzują się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniami dobowych, jednak z gorszymi warunkami solarnymi (zacienienie). Są to jednak tereny o wzbogaconym składzie fizyko-chemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne (fitoncydy) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.

2.6. Tereny i obiekty podlegające prawnej ochronie przyrody i krajobrazu

Obiektem o najwyższym reżimie ochrony na terenie gminy jest rezerwat przyrody „Mierucinek”. Jest to fragment dorodnego lasu dębowego na siedliskach zbiorowisk grądowych, chroniony ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych. Ochroną objęty jest obszar lasy o powierzchni 29,83 ha, zarządzany przez Nadleśnictwo Gołębki.

Fotografia 3. Rezerwat Mierucinek.

Część obszaru gminy, fragment kompleksu leśnego otaczającego Jezioro Ostrowieckie, o powierzchni około 1 000 ha – 9% jej ogólnej powierzchni, znajduje się w granicach „Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich”.

Ponadto na terenie gminy występują niewielkie enklawy leśne, których powierzchnia kształtuje się w granicach od 1 ha do 5 ha. Lasy te stanowią własność osób prywatnych oraz

mienie komunalne. W obrębie wysoczyzny morenowej we wszystkich miejscowościach gminy występują także niewielkie obszarowo tereny zadrzewione stanowiące enklawy dla drobnej zwierzyny polnej. Na terenie wsi Dąbrowa, Słaboszewko, Sucharzewo, Parlin znajdują się pozostałości po zespołach pałacowo parkowych - przeważa w nich starodrzew dębowy.

Na terenie gminy znajdują się pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej. Pomniki przyrody ożywionej znajdują się w gminie Dąbrowa: klon jawor o obwodzie pnia 380 cm, rosnący w parku wiejskim w Dąbrowie i 30, około 160-letnich modrzewi europejskich rosnących w leśnictwie Niedźwiedzi Kierz (na terenie sołectwa Szczepanowo), tworzących „Aleję Modrzewiową”. Aleję tworzą modrzewie o obwodach od 150 do 232 cm, wysokości od 20 do 21 m.

Do najciekawszych pomników przyrody nieożywionej należą: źródło „Świętego Huberta” wybijające około 7 m powyżej lustra wody, znajdujące się w odległości 5 m od brzegu Jeziora Ostrowieckiego i głaz narzutowy „Kamienny Dom” położony w Leśnictwie Niedźwiedzi Kierz. Głaz jest pochodzenia polodowcowego, o wysokości 3,15 m i średnicy ponad 13 m.

Fotografia 4. Źródło św. Huberta.

Ogromną ciekawostką jest przebieganie przez terytorium gminy 18 południka.

3. Sfera społeczna, struktura demograficzna i społeczna

3.1. Wielkość populacji

Struktura demograficzna ludności i jej analiza stanowi podstawę budowy prognozy potrzeb społecznych. Procesy demograficzne decydują o skali rozwoju gminy, jej dynamice oraz o skali potrzeb społeczeństwa.

Gminę Dąbrowa, według danych na dzień 31.XII.2010 roku zamieszkiwało (wg faktycznego miejsca zamieszkania) łącznie 4 755 osób, a strukturę ludności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Ludność gminy Dąbrowa w podziale na mężczyzn i kobiety na tle województwa i powiatu.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Woj. kuj.- pom.	2 069 543	998 045	1 071 498
Powiat mogileński	46 883	22 975	23 908
Gmina Dąbrowa	4 755	2 379	2 376

Źródło: Dane GUS na 31.12.2010 r.

Ludność gminy Dąbrowa cechuje równowaga między liczbą mężczyzn a liczbą kobiet. Analizując rozwój liczby ludności w latach 2004 - 2010, zauważyć można, że liczba mieszkańców gminy ulega jedynie niewielkim wahaniom. Po spadku w latach 2004-2005 i roku 2008, mamy do czynienia ze wzrostem liczby mieszkańców w roku 2006 i w latach 2009-2010.

Tabela 4. Ludność gminy Dąbrowa w podziale na sołectwa.

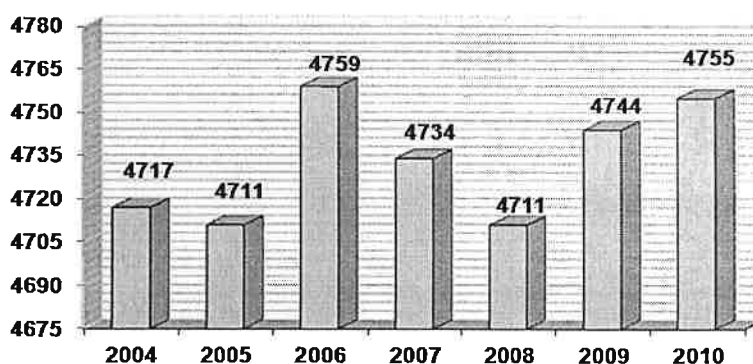
Nazwa sołectwa	Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach
Dąbrowa	1111
Szczepanowo	739
Parlin	487
Mokre	369
Parlinek	342
Słaboszewko	286
Krzekotowo	283
Sędowo	276
Mierucin	266
Słaboszewo	181
Sucharzewo	151
Białe Błota	132
Szczepankowo	96
Mierucinek	49

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Dąbrowie.

Sieć osadnicza gminy liczy 14 sołectw. Osadnictwo jest „umiarkowanie skupione” - udział zabudowy rozproszonej, rozlokowanej poza obszarami zwartej zabudowy wiejskiej, jest stosunkowo niewielki. Korzystnym uwarunkowaniem jest fakt, że większość miejscowości, to wsie duże lub średniej wielkości (Dąbrowa i Szczepanowo należą do wsi obiektywnie dużych w skali województwa), ale pozwalające na zaliczenie do wsi rozwojowych, w których liczba mieszkańców jest na tyle duża, że daje szanse dalszego rozwoju, a co najmniej utrzymywania obecnego stanu zaludnienia (przyjmuje się tu umowną granicę ok. 200 mieszkańców).

Wieś gminna skupia wyraźnie ponad 1/5 ogółu ludności gminy, a dwie największe wsie - prawie 40%, co świadczy o dosyć dużej koncentracji osadnictwa.

Wykres 1. Liczba ludności gminy Dąbrowa w latach 2004 – 2010.

Źródło: Dane GUS.

3.2. Struktura wieku i płci

Udziały poszczególnych grup wiekowych wśród mieszkańców gminy Dąbrowa na tle mieszkańców powiatu i województwa, zawarte są w poniższej tabeli.

Tabela 5. Ludność gminy Dąbrowa wg grup wiekowych na tle województwa i powiatu.

Wyszczególnienie	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
Woj. kuj-pom.	400 430	1 337 211	331 902
Powiat mogileński	9 537	30 197	7 149
Gmina Dąbrowa	1 053	3 035	667

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Stan na 31.12.2010 r.

Tabela 6. Procentowy udział ludności gminy Dąbrowa wg wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego.

	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
% ogółu ludności gminy Dąbrowa	22,15	63,83	14,02
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,67 osoby		

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy. Stan na 31.12.2010 r.

W ostatnich latach obserwuje się niepokojące tendencje świadczące o starzeniu się społeczeństwa. W województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w kraju, zmieniała się struktura wiekowa ludności. Na uwagę zasługuje dobrze dostrzegalny proces starzenia się ludności. W latach 1995-2009 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmalała z 1 428 do 1 053 osób, a więc o 375 osób, czyli aż o 26,3% stanu początkowego. Grupa przedprodukcyjna w połowie lat 90-tych stanowiła 30,4% ogółu mieszkańców gminy - obecnie tylko 22,1%. Spadek liczebności i udziałów tej grupy wiąże się z wzrostem liczebności i udziałów grupy produkcyjnej. Jej liczebność wzrosła o 413 osób, grupa ta stanowiła w 1995 r. 55,6% ludności - obecnie 63,8%.

Jak dotąd zmiany liczebności i relacji dotyczyły tylko grup przedprodukcyjnej i produkcyjnej. Grupa poprodukcyjna pozostawała niemal niezmienna (jest w niej tylko 667 mieszkańców). Należy przypuszczać, że niebawem również liczebność tej grupy zacznie się istotnie zwiększać. Na uwagę zasługuje fakt, że przebieg zmian w gminie niemal idealnie odzwierciedla przebieg zmian dla obszarów wiejskich województwa - świadczy to o typowości sytuacji w gminie.

Tabela 7. Udział kobiet zamieszkujących gminę Dąbrowa w poszczególnych grupach wiekowych.

Grupy wiekowe	Kobiety	Udział %
Przedprodukcyjna (0-17 lat)	515	21,67
Produkcyjna (18-59 lat)	1 392	58,59
Poprodukcyjna (60 lat i więcej)	469	19,74
Razem	2 376	100

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, stan na 31.12.2010 r.

Wśród kobiet zamieszkujących gminę Dąbrowa najsilniejszą grupę stanowią kobiety w wieku produkcyjnym, bo ponad 58% ogólnej liczby kobiet. Udział pozostałych dwóch grup wiekowych wynosi odpowiednio – 21,67% (dla kobiet w wieku przedprodukcyjnym) i 19,74% (dla kobiet w wieku poprodukcyjnym).

Tabela 8. Udział mężczyzn zamieszkujących gminę Dąbrowa w poszczególnych grupach wiekowych.

Grupy wiekowe	Mężczyźni	Udział %
Przedprodukcyjna (0-17 lat)	538	22,62
Produkcyjna (18-64 lat)	1 643	69,06
Poprodukcyjna (65 lat i więcej)	198	8,32
Razem	2 379	100

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, stan na 31.12.2010 r.

Podobna jest sytuacja w przypadku mężczyzn, gdzie najsilniejszą grupę stanowią mężczyźni między 18 a 64 rokiem życia - blisko 70% ogólnej liczby mężczyzn gminy Dąbrowa. Ponad 22% ogółu liczby mężczyzn stanowią mężczyźni w wieku przedprodukcyjnym. Korzystniej kształtuje się udział grupy mężczyzn w wieku poprodukcyjnym - jedynie 8,32% ogółu mężczyzn.

Tabela 9. Ruch naturalny ludności gminy Dąbrowa na tle województwa i powiatu w 2010 r.

Wyszczególnienie	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Woj. kuj. - pom.	22 596	20 453	+2 143
Powiat mogileński	516	431	+85
Gmina Dąbrowa	78	44	+34

Źródło: Dane GUS, stan na 31.12.2010 r.

Populacja gminy Dąbrowa, tak jak innych gmin w Polsce, wykazuje tendencję do starzenia się. Jest to warunkowane zarówno przedłużającym się wiekiem życia, jak i obniżającą się liczbą urodzin. W obecnym okresie zaburzona jest wymiana pokoleniowa. Dynamika rozwoju liczby ludności podlega w ostatnich latach wahaniom, w jednym roku notuje wzrost, w następnym spadek. Zmniejsza się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, a wzrasta liczba ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Przyrost naturalny w gminie jest dodatni ale nie tak korzystny, jak średnia dla obszaru powiatu mogileńskiego.

3.3. Ruch migracyjny mieszkańców

Saldo migracji w obrębie powiatu mogileńskiego przyjęło w 2010 r. wartości ujemne (-79). Analogicznie ujemne saldo migracji wystąpiło w gminie Dąbrowa. Spowodowane jest to przede wszystkim wysokim bezrobociem. Ludność najbardziej mobilna i wykształcona zaczęła przenosić się do ośrodków bardziej rozwiniętych, w których warunki ekonomiczne bardziej sprzyjają mieszkańcom. Chociaż należy podkreślić, że osoby, które migrują z gminy

tylko w około 50-60% wybierają jako cel migracji miasta. W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej, coraz więcej osób poszukuje pracy także poza granicami kraju.

Na terenie gminy Dąbrowa – podobnie jak w innych gminach - w ostatnich latach znacznie zmniejszyła się skala ruchu migracyjnego. Dobrze ilustruje to zarówno spadek napływu, ale także spadek odpływu. Wartości średnie nie oddają tu skali spadku, bowiem w latach 2008 i 2009 napływ wyniósł zaledwie 26 i 28 osób - był rekordowo niski, podczas gdy jeszcze w latach 1995, 1999, 2001 przekraczał 60. W roku 2010 r. ponownie nastąpił wzrost do wartości 39 osób.

Tabela 10. Zameldowania i wymeldowania w ruchu wewnętrznym. Saldo migracji w gminie Dąbrowa w latach 2006-2010.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	59	50	26	28	39
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	45	68	60	44	62
Saldo migracji w gminie Dąbrowa	14	-18	-34	-16	-23
Saldo migracji w powiecie mogileńskim	-146	-119	-47	-107	-79

Źródło: GUS, 31.12.2010 r.

Saldo migracji w badanym okresie było ujemne. Jedynie w 2006 r. kształtowało się korzystnie i wynosiło 14. Ostatnio dodatnie saldo było w roku 1998, 1999 i 2001. Oznacza to, że następuje odpływ ludności z obszaru gminy. Powrót do dodatniego wskaźnika oraz jego utrzymanie uzależniony jest jednak od możliwości zabezpieczenia podstawowych potrzeb ekonomicznych i bytowych miejscowej ludności w obecnych miejscach zamieszkania. Należy dodać, że zdecydowanie większą aktywność zarówno w zakresie zameldowań, jak i wymeldowań wykazują kobiety.

Z przedstawionych powyżej analiz należy przypuszczać, że liczba ludności na terenie gminy będzie stagnować. Stąd też zakłada się możliwe niewielkie wahania, ze wskazaniem na spadek liczby mieszkańców. Ruch migracyjny pozostanie na poziomie zbliżonym do kilku ostatnich lat, co jednak nie powinno mieć znaczącego wpływu na kształtowanie liczby ludności. Bezwzględne saldo będzie raczej małe, a w okresie wieloletnim będzie wciąż ujemne, ale z tendencją do równoważenia.

Stąd też, należy dążyć do rozwoju usług skierowanych do starszych grup wiekowych oraz rozwoju działalności z zakresu opieki zdrowotnej i socjalnej ukierunkowanej do tej

grupy. Niezbędna jest likwidacja barier architektonicznych oraz tworzenie łatwo dostępnej komunikacji publicznej.

3.4. Bezrobocie i pomoc społeczna

Gminę Dąbrowa zamieszkuje 4 755 osób. W 2005 r. 331 rodzin korzystało z pomocy społecznej. Największy spadek odnotowano między rokiem 2006 a 2007, kiedy to liczba rodzin korzystających ze wsparcia spadła z 330 do 223 (spadek o 107 rodzin) oraz pomiędzy 2009 a 2010 – spadek o 35 rodzin. Jest to między innymi odzwierciedleniem przemian gospodarczych, jakie zaszły w Polsce od czasu wejścia do Unii Europejskiej.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Dąbrowa w latach 2005-2010.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin korzystających z pomocy	331	330	223	235	217	182

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie.

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Dąbrowa wg przyczyn udzielania świadczenia w latach 2005-2010.

Przyczyny udzielenia świadczenia	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy, w tym z powodu:	331	330	223	235	217	182
Ubóstwo	-	-	-	-	-	-
Sieroctwo	-	-	-	-	-	-
Bezdomność	-	-	-	-	1	1
Potrzeby ochrony macierzyństwa	5	4	2	4	2	1
Bezrobocie	80	75	30	40	45	55
Niepełnosprawność	25	28	26	29	27	27
Długotrwała choroba	31	29	23	21	22	15
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym:	18	15	11	8	9	17
- rodziny niepełne	10	10	5	5	5	13
- rodziny wielodzietne	8	5	6	3	4	4
Alkoholizmu	10	13	11	15	16	5
Narkomanii	-	-	-	-	-	-

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie.

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli, głównymi przyczynami udzielania pomocy największej liczbie rodzin są bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach wychowawczych oraz choroby. Dane za rok 2010 wskazują na niewielką poprawę sytuacji materialnej mieszkańców gminy w stosunku do roku 2005. Liczba osób objętych pomocą materialną w 2010 r. zmniejszyła się w wyniku zmian ustawowych oraz w związku z tym, że wiele osób znalazło pracę poza obszarem gminy i za granicą, a co za tym idzie, polepszyła się ich sytuacja materialna. Do poprawy sytuacji bytowej przyczynił się również obserwowany w ostatnim czasie spadek bezrobocia.

Z analizy przyczyn udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wynika, iż znaczna liczba osób korzystała z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Bezrobocie należy do najważniejszych problemów ekonomicznych i kulturowych, jest zjawiskiem rzutującym na całokształt rozwoju społeczno-gospodarczego i obniża drastycznie poziom życia społecznego. Bezrobocie, niosące wzrost ubóstwa ma bezpośredni wpływ na wzrost patologii społecznych.

Poniżej przedstawiono tabele obrazujące zagadnienia związane z bezrobociem w gminie Dąbrowa na tle powiatu i województwa. Łączna liczba osób bezrobotnych w gminie Dąbrowa wynosi 367 osób. W powiecie mogileńskim zarejestrowanych jest 3 793 bezrobotnych a w województwie kujawsko-pomorskim 139 401 bezrobotnych. Tym samym bezrobotni z terenu gminy stanowią 9,68% ogółu bezrobotnych w powiecie mogileńskim i 0,26% ogółu bezrobotnych w województwie.

Zobrazowano również stopę bezrobocia oraz dane dotyczące zarejestrowanych bezrobotnych gminy Dąbrowa w latach 2005-2010, z której wynika, iż bezrobocie w gminie systematycznie maleje. Wpływ na taki stan rzeczy ma również trwający od kilku lat odptyw młodych mieszkańców gminy.

Tabela 13. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Dąbrowa na tle powiatu i województwa w latach 2005 -2010.

Wyszczególnienie	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Woj. kuj. – pom.	188 021	160 061	123 342	110 256	134 127	139 401
Powiat mogileński	5 119	4 327	3 665	3 442	3 798	3 793
Gmina Dąbrowa	556	464	390	359	396	367

Źródło: Dane GUS 31.12.2010 r.

Tabela 14. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Dąbrowa w latach 2005 – 2010.

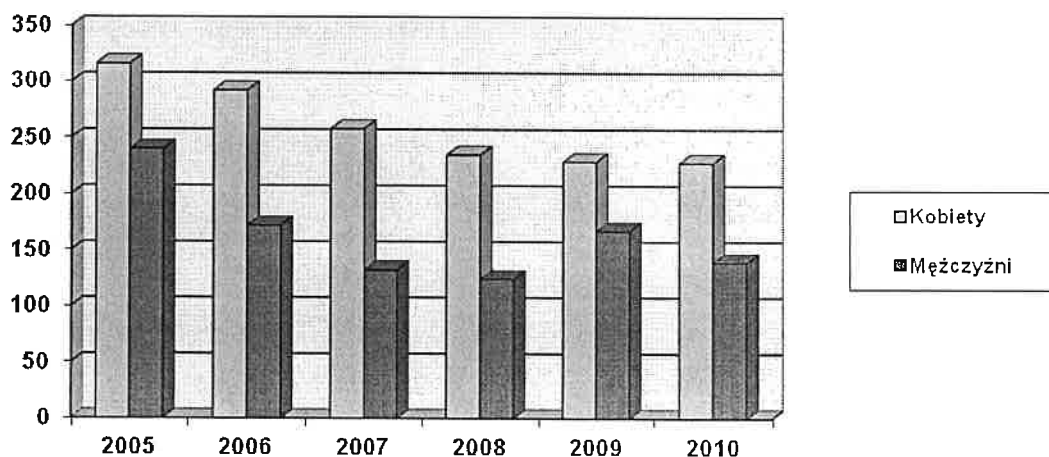
Wyszczególnienie	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem	556 (11,8%)	464 (9,7%)	390 (8,2%)	359 (7,6%)	396 (8,3%)	367 (7,7%)
Kobiety	316	292	258	235	229	228
Mężczyźni	240	172	132	124	167	139

Źródło: WUP w Toruniu, stan na 31.12.2010 r.

Bezrobocie w gminie Dąbrowa dotyka zarówno kobiety, jak i mężczyzn. Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych jest znacznie większy od udziału mężczyzn.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę bezrobocia wg płci w latach 2005 - 2010.

Wykres 2. Zarejestrowani bezrobotni mieszkańcy gminy Dąbrowa według płci w latach 2005 – 2010.

Źródło: WUP w Toruniu.

Z analizowanych danych wynika, że kobietom znacznie trudniej znaleźć pracę niż mężczyznom. W gminie Dąbrowa kobiety stanowią znacznie większą grupę bezrobotnych aniżeli mężczyźni. Największy udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych był w roku 2007 r., kiedy to kobiety stanowiły ponad 66 % ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy.

Tabela 15. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg wieku na tle bezrobotnych województwa i powiatu.

Wyszczególnienie	Wiek				
	18-24	25-34	35-44	45-54	55 i powyżej
Woj. kuj. - pom.	31 183	40 686	27 560	27 934	12 038
Powiat mogileński	945	1 085	784	717	262
Gmina Dąbrowa	94	107	82	59	25

Źródło: Dane GUS 31.12.2010 r.; Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. Toruń – marzec 2011 r. (WUP).

Tabela 16. Zarejestrowani bezrobotni w gminie Dąbrowa wg wieku.

Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
18 – 24 lata	94	65	29
25 – 34 lata	107	74	33
35 – 44 lata	82	50	32
45 – 54 lata	59	34	25
55 – 59 lat	19	5	14
60 – 64 lata	6	0	6
Ogółem	367	228	139

Źródło: Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. Toruń – marzec 2011 r. (WUP).

Tabela 17. Zarejestrowani bezrobotni w gminie Dąbrowa wg wieku w latach 2007-2010.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
18 – 24 lata	108	100	105	94
25 – 34 lata	104	102	109	107
35 – 44 lata	86	88	101	82
45 – 54 lata	79	60	60	59
55 – 59 lat	11	8	18	19
60 – 64 lata	2	1	3	6

Źródło: Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. Toruń – marzec 2011 r. (WUP), stan na 31.12.2010 r.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych w badanych latach stanowią osoby między 25 a 34 rokiem życia (107 osób). Bardzo liczną grupę bezrobotnych stanowią osoby pomiędzy 18 a 24 rokiem życia (94 osoby). W mniejszym stopniu problem bezrobocia dotyczy osób w wieku powyżej 55 roku życia (25 bezrobotnych).

Tabela 18. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg wykształcenia na tle bezrobotnych województwa i powiatu.

Wyszczególnienie	Wykształcenie				
	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
Woj. kuj. – pom.	9 743	26 324	14 061	43 270	46 003
Powiat mogileński	186	780	467	1 425	935
Gmina Dąbrowa	16	52	48	136	115

Źródło: Dane GUS 31.12.2010 r.; Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. Toruń – marzec 2011 r. (WUP).

Tabela 19. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg wykształcenia w latach 2007-2010.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
Wyższe	4	8	13	16
Policealne i średnie zawodowe	54	51	56	52
Ogólnokształcące	38	35	42	48
Zasadnicze zawodowe	159	142	158	136
Gimnazjalne i poniżej	135	123	127	115

Źródło: Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. Toruń – marzec 2011 r. (WUP).

Analizując liczbę bezrobotnych według kryterium wykształcenia, najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Niepokojący jest systematyczny wzrost bezrobotnych z wykształceniem wyższym. W 2007 r. odnotowano 4 osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym, a w 2010 odnotowano 16 takich osób. Analogicznie wzrasta – w ostatnich latach – liczba osób bezrobotnych, które ukończyły licea ogólnokształcące.

Problem bezrobocia w gminie Dąbrowa jest pogłębiany przez wysoki udział bezrobotnych, którzy pozostają bez zatrudnienia przez ponad 6 miesięcy. Oznacza to, że bardzo duża liczba osób pozostaje w bezrobociu, a ich powrót na rynek pracy jest bardzo trudny. Z tabeli przedstawionych poniżej wynika, że liczba długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się w ostatnich latach. Jednocześnie systematycznie wzrasta udział bezrobotnych pozostających bez pracy od 6 do 24 miesięcy.

Tabela 20. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg czasu pozostawania bez pracy na tle bezrobotnych województwa i powiatu.

Wyszczególnienie	Czas pozostawania bez pracy					
	Do 1 m-ca	1-3	3-6	6-12	12-24	Powyżej 24
Woj. kuj.-pom.	10 414	16 742	25 120	36 731	24 295	20 281
Powiat mogileński	267	711	640	763	716	696
Gmina Dąbrowa	22	94	48	69	71	63

Źródło: Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. Toruń – marzec 2011 r. (WUP). Stan na 31.12.2010 r.

Tabela 21. Bezrobotni w gminie Dąbrowa wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2007-2010.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
do 1 miesiąca	28	24	19	22
1 – 3 miesięcy	60	80	109	94
3 – 6 miesięcy	52	46	54	48
6 – 12 miesięcy	52	51	62	69
12 – 24 miesięcy	58	48	66	71
pow. 24 miesięcy	140	110	86	63

Źródło: Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. Toruń – marzec 2011 r. (WUP), stan na 31.12.2010 r.

Według danych zawartych w Informacji o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r. (na dzień 31.12.2010 roku), największą grupę bezrobotnych, zarówno kobiet jak i mężczyzn, stanowią osoby bezrobotne pozostające bez pracy od 2 do 3 miesięcy. Nieco mniejszą grupę stanowią bezrobotni pozostający bez pracy od 12 do 24 miesięcy, od 6 do 12 miesięcy i powyżej 24 miesięcy. Najmniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy do 1 miesiąca i od 3 do 6 miesięcy.

Z zaprezentowanych danych wynika, że w ostatnich latach w gminie Dąbrowa nastąpił wyraźny spadek liczby bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy. W 2007 r. takich osób było aż 140, a w roku 2010 tylko 63. Zwiększeniu natomiast uległa liczba osób, które pozostają bez pracy przez okres od 6 do 12 miesięcy i od 12 do 24 miesięcy.

3.5. Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych.

Z prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny szczegółowych statystyk wynika, że dochód na 1 mieszkańca ogółem w gminie Dąbrowa wynosi 2 574,17 zł i jest niższy od dochodu mieszkańca powiatu mogileńskiego i województwa kujawsko – pomorskiego. Poniższa tabela zawiera zestawienie dochodu na 1 mieszkańca ogółem dla województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu mogileńskiego.

Tabela 22. Dochód na 1 mieszkańca ogółem w województwie kujawsko-pomorskim, powiecie mogileńskim i w gminie Dąbrowa.

Wyszczególnienie	Ogółem
Woj. kuj-pomorskie	3 115,92
Powiat mogileński	2 643,67
Gmina Dąbrowa	2 574,17

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy. Stan na 31.12.2010 r.

3.6. Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Dąbrowa

Na terenie gminy Dąbrowa funkcjonują organizacje o różnym statusie prawnym i sferze działalności. Część z nich stanowią organizacje zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym, pozostałe to stowarzyszenia kultury fizycznej oraz koła i oddziały stowarzyszeń działających na terenie całej gminy.

Organizacje pełnią ważną rolę społeczną: aktywizują i organizują społeczność lokalną, pozwalają zjednoczyć ludzi wokół określonych celów oraz umiejętnie wykorzystują dostępny potencjał ludzki. Dla samorządu terytorialnego organizacje społeczne, w tym pozarządowe, są wyrazicielami dążeń i oczekiwań społecznych, inicjatorami działań oraz wykonawcami zadań publicznych, w formie i zakresie, w którym zadania te zostały im powierzone.

Organizacje prowadzą działalność w następujących sferach:

UPOWSZECHNIANIE KULTURY FIZYCZNEJ I SPORTU

1. LKS „Promień” Szczepanowo.

Adres siedziby	ul. Wodna 3, 88-306 Szczepanowo, poczta Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Cele : 1. Popularyzacja kultury fizycznej i sportu. 2. Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

2. LKS „Olimpia” Dąbrowa.

Adres siedziby	ul. Sportowa 9, 88-306 Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Cele : 1. Popularyzacja kultury fizycznej i sportu. 2. Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

3. Dąbrowski Związek Wędkarski „Szczupak”.

Adres siedziby	ul. Kasztanowa 12 lok. 1, 88-306 Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Cele : Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.

DZIAŁANIA NA RZECZ PODTRZYMYWANIA TRADYCJI, DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I SZTUKI, PROMOCJI ZATRUDNIENIA I AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ

4. Stowarzyszenie „WITALIS”.

Adres siedziby	ul. Leśna 26, lok.1, 88-306 Szczepanowo, poczta Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Cele statutowe Stowarzyszenia: 1. Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Szczepanowo. 2. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.

5. Stowarzyszenie „Młode Dęby” z siedzibą w Słaboszewku.

Adres siedziby	Słaboszewko 9, 88-306 Słaboszewko, poczta Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Najważniejsze cele statutowe Stowarzyszenia: 1. Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego gminy Dąbrowa. 2. Organizowanie pomocy bezrobotnym i ubogim mieszkańcom regionu. 3. Organizowanie pomocy w zakresie kształcenia dzieci i młodzieży pochodzących z środowisk wiejskich. 4. Promocja i rozwój przedsiębiorczości wiejskiej. 5. Integracja różnych grup mieszkańców w działaniach zmierzających do poprawy jakości życia. 6. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym. 7. Podnoszenie poziomu wiedzy i kwalifikacji mieszkańców gminy Dąbrowa. 8. Kształtowanie i rozwijanie postaw dbałości o dziedzictwo narodowe, w szczególności w zakresie historii, kultury, sztuki i języka.

	9. Wspieranie inicjatyw gospodarczych, edukacyjnych oraz w zakresie ochrony środowiska. 10. Wspieranie inicjatyw na rzecz rozwoju bazy szkolnej gminy Dąbrowa. 11. Działanie na rzecz umacniania stosunków z zaprzyjaźnionymi gminami w kraju i zagranicą. 12. Promocja turystyczna gminy. 13. Opracowywanie i wdrażanie strategii rozwoju lokalnego. 14. Pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych. 15. Ochrona środowiska. 16. Działalność kulturalna, 17. Prowadzenie świetlicy oraz biura stowarzyszenia. 18. Upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej i sportu dzieci, młodzieży i dorosłych.

6. Stowarzyszenie „Siecienica” z siedzibą w Parlinie.

Adres siedziby	Parlin 60 lok. 2, 88-306 Parlin, poczta Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Najważniejsze cele statutowe Stowarzyszenia: 1. Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego sołectw Parlin, Parlinek i Sucharzewo. 2. Organizowanie pomocy w zakresie kształcenia dzieci i młodzieży pochodzących ze środowisk wiejskich. 3. Promocja i rozwój przedsiębiorczości wiejskiej. 4. Integracja różnych grup mieszkańców w działaniach zmierzających do poprawy jakości życia. 5. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym. 6. Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji mieszkańców sołectw. 7. Wspieranie inicjatyw gospodarczych, edukacyjnych oraz w zakresie ochrony środowiska. 8. Promocja turystyczna sołectw. 9. Opracowanie i wdrażanie strategii rozwoju lokalnego. 10. Upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej i sportu dzieci, młodzieży i dorosłych.

7. Wojewódzki Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych.

Adres siedziby	Terytorium gminy Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Jest dobrowolnym, niezależnym i samorządnym, zrzeszeniem: 1. Kółek Rolniczych, 2. Kół Gospodyń Wiejskich, 3. Kół Młodych Rolników, 4. Gminnych Związków Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, 5. Rolniczych zrzeszeń branżowych i związków rolniczych zrzeszeń branżowych a także innych społecznych i gospodarczych organizacji rolników działających

	na obszarach wiejskich, Cele statutowe: 1. Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy obszarów wiejskich, w tym rozwój przedsiębiorczości. 2. Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności wiejskich. 3. Kultywowanie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji narodowej. 4. Wspomaganie edukacji, nauki, oświaty i wychowania w zakresie rozwoju wspólnot i społeczności wiejskich. 5. Promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób obszarów wiejskich, pozostających bez pracy. 6. Działalność charytatywna, promocja i organizacja wolontariatu. 7. Działalność w zakresie ochrony i promocji zdrowia. 8. Organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży. 9. Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, krajoznawstwa, ekologii oraz ochrony zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego. 10. Podejmowanie działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami.

8. Koła Gospodyń Wiejskich.

Adres siedziby	Terytorium gminy Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	KGW są dobrowolną, samorządną i niezależną organizacją społeczno-zawodową kobiet wiejskich działającą w ramach organizacji kółek rolniczych. Program działalności KGW koncentruje się na pięciu obszarach działania, które dotyczą: 1. Pomocy rodzinie wiejskiej w wychowaniu, kształceniu i zapewnieniu jak największego udziału dzieci i młodzieży w różnych formach wypoczynku wakacyjnego dzieci i młodzieży; 2. Działania na rzecz ochrony zdrowia oraz zabezpieczenia socjalnego rodzin wiejskich poprzez rozwój oświaty zdrowotnej, podnoszenie stanu sanitarnego obejść gospodarskich i całej wsi, kultury zdrowotnej mieszkańców wsi oraz pomocy ludziom starszym i niepełnosprawnym; 3. Rozwijania różnych form przedsiębiorczości wśród kobiet, aktywnych form walki z bezrobociem, poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu, wielofunkcyjnego rozwoju wsi; 4. Racjonalizowania wiejskiego gospodarstwa domowego i działów produkcji rolniczej prowadzonych głównie przez kobiety; 5. Zwiększania uczestnictwa mieszkańców wsi w kulturze, kultywowanie folkloru i sztuki ludowej.

POMOC SPOŁECZNA I DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA

9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie.

Adres siedziby	ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Zadaniem ośrodka jest przede wszystkim zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osobom wymagającym pomocy w codziennym życiu. Pomocy udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu: - ubóstwa,- sieroctwa,- bezdomności,- bezrobocia,- niepełnosprawności,- długotrwałej lub ciężkiej choroby,- przemocy w rodzinie,- potrzeby ochrony ofiary handlu ludźmi,- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,- alkoholizmu lub narkomanii,- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

RATOWNICTWO I OCHRONA LUDNOŚCI

10. Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrowie.

Adres siedziby	ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Misja: 1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami.2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej.6. Działania na rzecz ochrony środowiska. Działania:

	- pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą, - ratownictwo i ochrona ludności.

11. Ochotnicza Straż Pożarna w Krzekotowie.

Adres siedziby	Krzekotowo 57, 88-306 Krzekotowo, poczta Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Misja: 1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska. Działania: - pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą, - ratownictwo i ochrona ludności.

12. Ochotnicza Straż Pożarna w Mokrem.

Adres siedziby	Mokre 52, 88-306 Mokre, poczta Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Misja: 1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska. Działania: - pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą, - ratownictwo i ochrona ludności.

13. Ochotnicza Straż Pożarna w Parlinie.

Adres siedziby	Parlin 61, 88-306 Parlin, poczta Dąbrowa
Zakres działalności statutowej	Misja: 1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska. Działania: - pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą, - ratownictwo i ochrona ludności.

4. Infrastruktura społeczna

4.1. System edukacji

Wykształcenie - jest to zasób wiedzy, umiejętności i sprawności umożliwiający jednostce poznanie otaczającego świata i skuteczne w nim działanie lub wykonywanie określonego zawodu. Jest we współczesnym świecie czynnikiem determinującym poziom życia.

Zapotrzebowanie w zakresie edukacji na terenie gminy Dąbrowa zaspokajają: 1 gimnazjum, 4 szkoły podstawowe z oddziałami „0” oraz 1 przedszkole.

Tabela 23. Dane na temat oświaty w gminie Dąbrowa.

Lp.	Szkoła	Liczba dzieci		Liczba nauczycieli	
		2008/2009	2011/2012	Pełen etat	Nie pełen etat
1.	Zespół Szkół w Dąbrowie: Szkoła Podstawowa w Dąbrowie i Gimnazjum w Dąbrowie	144 oraz oddział „0” – 19 (Szkoła Podstawowa) oraz 179 (Gimnazjum)	135 (Szkoła podstawowa) oraz 161 (Gimnazjum)	23	3
2.	Szkoła Podstawowa w Parlinie	68 oraz oddział „0” - 10	51 oraz oddział „0” – 9	5	6
3.	Szkoła Podstawowa w Szczepanowie oraz Szkoła Podstawowa w Szczepanowie filia w Słaboszewie	157 oraz oddział „0” – 25	144 oraz oddział „0” – 29	16	3
4.	Przedszkole w Dąbrowie	38	82	5	-
Razem:		640	611	49	12

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w gminie Dąbrowa za rok szkolny 2008/2009 oraz dane ze szkół z obszaru gminy.

GOPS w Dąbrowie koordynował w poprzednich latach i nadal koordynuje zadania związane z dożywianiem dzieci w przedszkolu, w szkołach podstawowych i gimnazjum. Z tej formy skorzystało w 2010 r. 65 dzieci z 36 rodzin spełniających kryterium dochodowe i posiadających jedną z okoliczności do korzystania z pomocy społecznej. Środki na dożywianie przeznaczył Wojewoda oraz Samorząd Gminy. Rok wcześniej (2009) z dożywiania skorzystało 73 dzieci z 39 rodzin.

Do szkół na terenie gminy uczęszczają uczniowie w większości z obwodów jakie zostały ustalone dla każdej ze szkół. Dodatkowo do szkoły w Szczepanowie uczęszczają dzieci spoza gminy. Zjawisko to od pewnego czasu jest również zauważalne w Zespole Szkół w Dąbrowie, gdzie naukę rozpoczynają dzieci spoza gminy i to zarówno w przedszkolu, szkole podstawowej jak i gimnazjum. Świadczy to o dobrej opinii placówki. Proces ten odbywa się w chwili gdy systematycznie maleje liczba uczniów z terenu gminy Dąbrowa.

Większość dzieci uczęszczających do Zespołu Szkół w Dąbrowie oraz Szkoły Podstawowej w Szczepanowie musi dojeżdżać na zajęcia. W roku szkolnym 2011/2012 z dojazdów do gimnazjum w Dąbrowie korzysta 114 uczniów, a do Szkoły Podstawowej – 74 uczniów. Dojazdy są dobrze zorganizowane, odpowiada za nie Urząd Gminy, a uczniowie

najczęściej mają odjazd bezpośrednio po zakończeniu zajęć. Oczekujący na dojazd mogą korzystać ze świetlicy szkolnej. Dojazdy do szkół zapewniane są przez PKS Mogilno. Kursy dla uczniów szkoły podstawowej i częściowo dla uczniów gimnazjum odbywają się pod opieką zatrudnionego w tym celu opiekuna. Ponadto gmina dowozi dzieci niepełnosprawne do szkoły w Szerzawach, samochodem specjalnie do tego przeznaczonym. Z tego typu dowozu korzysta 7-ro dzieci.

Systematycznie wzrasta liczba dzieci uczęszczających do przedszkola. W 2008 r. do przedszkola w Dąbrowie uczęszczało 38 dzieci, a rok później już 48 dzieci. W przedszkolu prowadzone są zajęcia z logopedą, z których korzysta ok. 45 dzieci miesięcznie. W ostatnich latach prowadzona była świetlica przedszkolna w Słaboszewie. Ze świetlicy w 2008 r. korzystało 15-ro dzieci. Obecnie świetlica zlokalizowana jest w Szczepanowie i uczęszcza do niej 14-ro dzieci (dane na 2011 r.).

Budynki oświatowe są zmodernizowane, wyposażone w niezbędne pomoce dydaktyczne. Sukcesywnie realizowane są inwestycje modernizacyjne i prace remontowe we wszystkich szkołach. W sierpniu 2007 r. zostały oddane do użytku 4 sale lekcyjne przy Zespole Szkół w Dąbrowie. Uczniowie tej szkoły mają do dyspozycji boiska do gry w piłkę nożną, siatkową i koszykową, kort tenisowy, skocznie oraz boisko zewnętrzne typu „Orlik” i salę gimnastyczną w Zespole Szkół w Dąbrowie.

Wszystkie szkoły gminie wyposażone są w pracownie komputerowe mające podłączenia z Internetem. W 2007 r. szkoły w Dąbrowie, Parlinie i Szczepanowie otrzymały komputery wraz z oprogramowaniem do bibliotek szkolnych. Szkoły posiadają pomoce naukowe, w tym multimedialne programy komputerowe do nauczania różnych przedmiotów

W Dąbrowie znajduje się również Gminna Biblioteka Publiczna z filiami bibliotecznymi w Szczepanowie i Słaboszewku. Biblioteka zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańcom gminy. Służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców gminy, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury, dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej.

4.2. Sport i turystyka

Podstawą zadowolenia mieszkańców, ich zdrowia i efektywnego spędzania wolnego czasu jest odpowiednio rozwinięta baza sportowo - rekreacyjna oraz możliwości rozwoju w tym kierunku. W ostatnim czasie obserwuje się zjawisko powiększania się liczby urządzeń sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy Dąbrowa.

Do dyspozycji mieszkańców oraz turystów jest nowoczesna hala widowiskowo - sportowa oddana do użytku w 2004 r. posiadająca: siłownię, pełnowymiarowe boiska do koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej oraz widownię na 280 miejsc siedzących. W 2009 r. w Dąbrowie zostało oddane do użytku boisko typu Orlik.

Ponadto w Dąbrowie i w Szczepanowie znajdują się stadiony sportowe, przy których działają kluby sportowe: Gminny Ludowy Zespół Sportowy „Olimpia” Dąbrowa (założony w 1958 r.) i Ludowy Klub Sportowy „Promień” Szczepanowo (powstały w 1947 r. i reaktywowany po latach przerwy w 1994 r.).

Bazę sportową uzupełniają boiska do gry w piłkę nożną, siatkową i koszykową, kort tenisowy, skocznie i sala gimnastyczna, które występują przy placówkach oświatowych oraz boiska sportowe w dziewięciu wsiach, najczęściej zlokalizowane w pobliżu świetlic wiejskich.

Na terenie gminy, na bazie istniejącej infrastruktury sportowej odbywają się coroczne turnieje sportowe, m. in. turniej piłkarskie oraz turniej tenisa stołowego.

Gmina wykazuje niezbyt korzystne warunki rozwoju turystyki i rekreacji. Pozbawiona jest istotnych walorów dla rozwoju tej funkcji, a dodatkowo wszystkie sąsiednie obszary prezentują walory znacznie korzystniejsze, co oznacza, że w każdym przypadku stanowiąc będą poważną konkurencją dla gminy Dąbrowa. Gmina wykazuje umiarkowane predyspozycje dla rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej, w oparciu o kompleksy leśne leżące w jej granicach, lub ewentualnie rozwijanej jako „baza wypadowa” do wypoczynku realizowanego nad jeziorami leżącymi w sąsiednich gminach (głównie Gąsawa i Żnin). Podkreślić należy jednak, że agroturystyka nie jest dziedziną rozwijaną na dużą skalę i nawet w obszarach o relatywnie dużej jej koncentracji, nie stanowi ważnej, dobrze rozwiniętej funkcji społeczno-gospodarczej. W chwili obecnej jednak nie działa żadne gospodarstwo agroturystyczne na terenie gminy.

Podstawowymi rodzajami turystyki i rekreacji, które mogą być rozwijane na terenie gminy ze względu na obecne tu walory i predyspozycje przyrodnicze, są więc: agroturystyka i

turystyka wiejska, turystyka rowerowa, krajoznawstwo (ze względu na tranzytowe położenie w obszarze Kujaw - wykazującym duże walory kulturowe).

Turystyka może być rozwijana w oparciu o walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe gminy. Szczególnie predysponowane do wykorzystania turystycznego o charakterze krajoznawczym są tereny związane z rezerwatem przyrody „Mierucinek” – ustanowionym zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11.12.1995 r. Rezerwat „Mierucinek” usytuowany jest w obrębie kompleksu leśnego w południowo-wschodniej części gminy. Analogicznie, krajoznawczą funkcję spełniać może Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich – ustanowiony rozporządzeniem nr 9/01 z dnia 14.06.1991 r. (Dz. Urz. Woj. bydgoskiego nr 17 z 10.09.1999 r.). Przez obszar ten przebiega pieszy szlak turystyczny. Na trasie szlaku oprócz walorów przyrodniczo-krajobrazowych turyści mogą podziwiać pomnik przyrody – źródło św. Huberta.

4.3. Ochrona zdrowia

Istotny wpływ, na jakość życia ma funkcjonowanie służby zdrowia. Opiekę zdrowotną na terenie gminy pełnią NZOZ "Zdrowa Rodzina" Ryszard Królikiewicz w Dąbrowie oraz NZOZ Poradnia Lekarza Rodzinnego Bożena Morzyńska w Dąbrowie. Znacznie szerszy zakres opieki medycznej, w tym opiekę specjalistyczną i szpitalną, zapewnia szpital powiatowy w Mogilnie.

Do dyspozycji mieszkańców gminy Dąbrowa jest jedna apteka – Apteka „Pod lipami” w miejscowości Dąbrowa.

4.4. Kultura

Działalność kulturalną i rekreacyjną dostarczają instytucje specjalnie do tego powołane oraz inne instytucje zarówno państwowe jak i pozarządowe. Do głównych organizatorów takiej działalności obok samorządu i rad sołectkich należą organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, koła gospodyń wiejskich, jednostki OSP i Gminna Biblioteka Publiczna.

Podmioty te organizują coroczne: turnieje sołectw, pikniki rodzinne i pikniki wiejskie, imprezy sołectkie, turnieje strażackie, biesiadę artystyczną, Dzień Dziecka, Dzień Sportu, Dzień Strażaka, dożynki, imprezy taneczne oraz przegląd teatryków szkolnych.

Najwięcej imprez kulturalnych na charakteryzowanym terenie odbywa się w miesiącach letnich, na świeżym powietrzu. Nie mniej wiele z nich odbywa się na zlokalizowanej w Dąbrowie hali widowiskowo-sportowej, świetlicach, budynkach szkół.

W gminie Dąbrowa działa tylko jeden zespół - chór seniora „Szczepanowanie”. Być może jest to spowodowane brakiem domu kultury i odpowiedniego zaplecza dla działalności artystycznej.

Na uwagę w promowaniu kultury zasługują biblioteka gminna, jej filie oraz biblioteki szkolne. Zajmują one szczególną rolę w podnoszeniu kultury mieszkańców oraz biorą aktywny udział w ich życiu.

W Parku w Dąbrowie znajduje się amfiteatr, w którym w okresie letnim odbywają się festyny, pikniki itp.

Kulturotwórczy charakter mają również działające na terenie gminy świetlice: w Krzekotowie, Mokrem, Parlinie, Parlinku, Mierucinie, Sędowie, Słaboszewku, Sucharzewie, Białych Błotach i Szczepanowie.

4.5. Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem mieszkańców na terenie gminy czuwa Posterunek Policji w Dąbrowie, będący jednostką organizacyjną Komisariatu Policji w Mogilnie oraz straż pożarna.

Do najczęstszych zagrożeń odnotowanych przez policję w gminie Dąbrowa zaliczyć można:

- drobne kradzieże,
- włamania do pomieszczeń gospodarczych,
- kierowanie pojazdami przez osoby będące w stanie nietrzeźwym,
- przekraczanie dozwolonej prędkości przez kierujących.

Ochotnicza Straż Pożarna prowadzi działalność mającą na celu zapobieganie pożarom oraz współdziała w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. Strażacy biorą udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów oraz udzielają pomocy w czasie wypadków. Na terenie gminy Dąbrowa działają cztery jednostki straży pożarnej w: Dąbrowie, Krzekotowie, Mokrem i w Parlinie.

OSP Dąbrowa znajduje się w Krajowym Systemie Ratownictwa.

5. Infrastruktura techniczna

5.1. Sieć wodno-kanalizacyjna

Na terenie gminy Dąbrowa znajdują się 3 stacje wodociągowe w miejscowościach:

- Dąbrowa o wydajności 1.440 m³/dobę
- Krzekotowo o wydajności 8.640 m³/dobę
- Szczepanowo o wydajności 1.800 m³/dobę

Zasoby wód podziemnych położone są w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nn 142 tzw. „Zbiornik między morenowy Inowrocław - Dąbrowa” zakwalifikowany jako obszar wysokiej ochrony „OWO”.

Wody czwartorzędowe zalegają w postaci warstwy wodonośnej obejmującej serie utworów piaszczystych dochodzących do 30 m. Ich korzystna granulacja sprawia, że poziom ten jest zasobny w wodę.

W gminie Dąbrowa łączna długość sieci wodociągowej wynosi 90,2 km. Na koniec 2010 roku do wodociągu gminnego podłączonych było 936 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Ilość wody dostarczanej gospodarstwom domowym wynosi 174 dam³.

Tabela 24. Sieć wodociągowa w gminie Dąbrowa w 2010 r.

Lata	Sieć rozdzielcza w km wodociągowa	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych wodociągowe	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzone w dam ³
			w dam ³	na 1 mieszkańca	
Rok 2010	90,2	936	174,0	52,5	78,0

Źródło: GUS, 31.12.2010 r.

Sieć zaopatruje 14 miejscowości gminy Dąbrowa oraz część miejscowości gmin ościennych:

- gmina Pakość (Radłowo),
- gmina Barcin (Szeroki Kamień),
- gmina Żnin (Wójcin).

W 2009 r. z instalacji wodociągowej korzystało 95,3% ogółu ludności gminy. Wskaźnik zwodociągowania należy do jednego z najwyższych w województwie kujawsko-pomorskim.

Zużycie wody z wodociągu w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy w 2009 r. wynosiło 52,5 m³ na osobę.

W gminie w 1998 r. została pobudowana mechaniczno – biologiczno - chemiczna oczyszczalnia ścieków ARBF typu Flygt o przepustowości 150 m³/dobę o działaniu sekwencyjnym. Oczyszczanie przebiega metodą nisko obciążonego osadu czynnego z jednoczesnym symultanicznym usuwaniem związków biogenych azotu i fosforu. Składa się z czterech zblokowanych zbiorników, z których każdy pełni określone funkcje technologiczne. Są to zbiorniki określone następująco:

- zbiornik buforowy (wyrównawczo – uśredniający),
- komora oczyszczania biologicznego,
- komora oczyszczania chemicznego i wtórnej sedymentacji,
- zbiornik magazynowy zagęszczacz osadu.

Oczyszczalnia pracuje cyklicznie w sposób automatyczny.

Ze względu na wysokie koszty modernizacji i utrzymania oczyszczalni planuje się zaprzestania jej działalności i podłączenie się do oczyszczalni ścieków w gminie Barcin.

Kanalizacja sanitarna obecnie funkcjonuje w miejscowościach Parlin, Parlinek, Dąbrowa, Mokre, Słaboszewko i Szczepanowo.

Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 40,6 km (dane na 31.12.2010 r.). W zakresie tym nastąpiła zdecydowana poprawa. Dla porównania jeszcze w 2004 r. długość sieci kanalizacyjnej wynosiła zaledwie 9,1 km.

Systematycznie wzrasta liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkiwania i w chwili obecnej wynosi 543. W 2009 r. odprowadzono 78,0 dam³ ścieków. Znacząca poprawa wskaźnika jest wynikiem inwestycji poczynionych w ostatnich latach – w okresie 2006-2008 długość sieci wzrosła ponad 2-krotnie wskutek podłączenia wsi Mokre i Słaboszewko. Wskaźniki dotyczące sieci kanalizacyjnej w porównaniu z innymi obszarami wiejskimi województwa są bardzo wysokie.

Tabela 25. Sieć kanalizacyjna w gminie Dąbrowa w 2010 r.

Lata	Sieć rozdzielcza w km kanalizacyjna	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych kanalizacyjne	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzone w dam ³
			w dam ³	na 1 mieszkańca	
Rok 2010	40,6	543	174,0	52,5	78,0

Źródło: GUS, 31.12.2010 r.

W ostatnich latach nastąpił wyraźny przełom w odniesieniu do liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Jeszcze w 2004 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 1 083 osoby, a już w 2005 r. osób korzystających było 1 715. Z ostatnich danych za 2010 r. można odnotować, że z sieci kanalizacyjnej korzystało 2 237 osób.

Gmina posiada również 13 przepompowni, w 6 skanalizowanych miejscowościach, tj. Parlin 1, Parlinek 1, Dąbrowa 4, Mokre 2, Słaboszewo 1 i Szczepanowo 4. Niezależnie od wskazanych przepompowni istnieje 10 przepompowni przydomowych w Szczepanowie.

W 2009 r. z instalacji kanalizacyjnej korzystało 47,0% ogółu ludności gminy.

5.2. Sieć drogowa i komunikacja

Gmina cechuje się bardzo dobrą dostępnością w komunikacji drogowej, mimo położenia poza siecią dróg krajowych. W osi północ-południe, przez teren gminy biegnie droga Wojewódzka nr 254, łącząca Bydgoszcz z Mogilnem, biegnąca przez siedzibę gminy i kilka innych dużych miejscowości – Szczepanowo, Szczepankowo, Słaboszewko, Mokre, Sucharzewo – łącznie przy drodze tej zamieszkuje aż 2,5 tys. Osób, czyli 53% ogółu ludności, co jest bardzo ważne ze względu na stosunkową łatwość ich obsługi przez komunikację publiczną.

Droga nr 254 stanowi główną trasę w relacji Mogilno – Bydgoszcz, a więc łączy ośrodek powiatowy z ośrodkiem wojewódzkim. Odległość z siedziby gminy do Mogilna wynosi 10 km (z południowej części gminy – zaledwie 5 km), do Bydgoszczy - 50 km. Droga nr 254 zapewnia także łączność z siecią dróg krajowych (25 i 15). Dostęp do drogi krajowej możliwy jest także w sąsiednich gminach Żnin, Rogowo i Gąsawa (droga nr 5 – realizowana droga ekspresowa).

Długość drogi nr 254 na terenie gminy wynosi 22,3 km. Droga cechuje się niezbyt dużym natężeniem ruchu (w roku 2005 – 1 500 pojazdów na dobę, w czym niespełna 10%

stanowi ruch samochodów ciężarowych), ale pomimo to stanowi pewne zagrożenie dla bezpieczeństwa w miejscowościach przez które biegnie. Jedynie Słaboszewko i Mokre posiadają obejście. W przypadku wsi Szczepankowo wskazuje się na potrzebę i możliwość wykonania takiego obejścia, natomiast w przypadku wsi Dąbrowa i Szczepanowo możliwość wykonanie obejść ze względów technicznych i fizjograficznych, a także uwzględniając morfologię tych miejscowości, jest bardzo ograniczona.

Bardzo duże znaczenie dla funkcjonowania gminy ma sieć dróg powiatowych. Jest ona gęsta i obejmuje zdecydowaną większość miejscowości zapewniając połączenie zarówno z siedzibą gminy, jak i z drogą wojewódzką, ale także z sąsiednimi miastami i drogami tam biegnącymi – w części wsi drogi powiatowe zbiegają się z 4 a nawet 5 kierunków. Łącznie na obszarze gminy istnieje 13 dróg powiatowych, sama gmina należy do gmin o najgęściej rozwiniętej sieci dróg powiatowych. Drogi tej kategorii zapewniają obsługę w najczęstszych, codziennych relacjach między miejscem zamieszkania a miejscem pracy lub nauki. Łącznie drogi powiatowe liczą 64,866 km długości.

Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje sieć dróg gminnych i zakładowych służące miejscowym potrzebom. Przez gminę Dąbrowa przebiegają odcinki dróg gminnych o łącznej długości 75,7 km. Zestawienie danych dotyczących dróg istniejących na terenie gminy Dąbrowa przedstawia tabela poniżej.

Tabela 26. Sieć dróg w gminie Dąbrowa.

Nr drogi	Opis odcinka	Długość
		[km]
Droga wojewódzka		
254	Brzoza – Wylatowo (od 27 + 130 do 42 + 398)	15,268
Drogi powiatowe		
2337 C	Żnin – Jadowniki – Szczepanowo (od 11 + 885 do 12 + 855)	0,913
2339 C	Żnin – Ostrówce – Szczepanowo (od 11 + 438 do 14 + 588)	3,144
2342 C	Wenecja – Dąbrowa (od 13 + 595 do 15 + 466)	1,914
2347 C	Gąsawa – Słaboszewo – Pakość (od 13 + 890 do 19 + 664)	7,138
2350 C	Radunek – Niestronno – Dąbrowa (od 14 + 205 do 21 + 565)	11,618
2373 C	Wilkowo – Słaboszewo – Mierucin (od 0 + 800 do 9 + 392)	7,885
2401 C	Mokre – Krzekotowo – Pakość (od 0 + 000 do 5 951)	5,749

2402 C	Słaboszewo – Krzekotowo (od 0 + 000 do 2 + 180)	2,162
2403 C	Dąbrowa – Mierucin (od 0 + 000 do 3 + 333)	3,315
2404 C	Mierucin – Kołodziejewo (od 0 + 000 do 2 + 898)	2,929
2405 C	Parlin – Wszedzień (od 0 + 000 do 3 + 315)	5,898
2406 C	Krzekotowo – Wszedzień (od 0 + 000 do 6 + 773)	9,792
2427 C	Słaboszewko – Mokre (od 0 + 000 do 2 + 385)	2,409
Drogi gminne		
14 0101	Szczepanowo – Białe Błota	75,700
14 0102	Nowa Wieś Pałucka – Mokre	
14 0103	Obudno – Parlin	
14 0104	Parlinek – Chałupska	
14 0105	Chomiąza Szlachecka – Parlinek	
14 0106	Sędowo – Broniewiczki – Kołodziejewo	
14 0107	Dąbrowa – Parlin	
14 0108	Parlinek – Chwałowo	
14 0109	Chałupska – Sucharzewo – droga nr 254	
14 0110	Szczepanowo – las/Wilkowo/	
14 0111	Szczepanowo – Szeroki Kamień	
14 0112	Szczepankowo – Słaboszewo	
14 0113	Bielawy – Krzekotowo – Dąbrowa	
14 0114	droga nr 254 – Sędówko – droga nr 2406 C	
14 0115	Ludwiniec – Mierucin	
14 0116	Dąbrowa – Sędowo	
14 0117	Szczepanowo – wieś	
14 0118	Szubinek – Wszedzień	
14 0119	droga nr 254 – Szubinek – Wszedzień	
14 0120	Dąbrowa – stacja kolejowa	
14 0121	Szczepankowo – Błonie – Mokre	
14 0122	droga nr 2401 C Mierucinek	

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy, Zarząd Dróg Powiatowych w Mogilnie, Urząd Gminy w Dąbrowie.

Drogi gminne, z racji gęstej sieci dróg wyższej rangi nie mają tak dużego znaczenia w zapewnieniu dostępności, ale mają znaczenie w obsłudze ludności, gdyż w wielu wsiach to właśnie drogi gminne stanowią podstawowy układ wewnętrzny. W zdecydowanej większości drogi te są drogami gruntowymi. Długość dróg gminnych w gminie jest obiektywnie dosyć duża, tym bardziej jeśli uwzględni się gęstą sieć dróg powiatowych i korzystny z punktu widzenia obsługi, przebieg drogi wojewódzkiej. W budżecie gminy rokrocznie przeznaczają się znaczące kwoty na remonty i utrzymanie dróg gminnych.

Transport kolejowy

Przez teren gminy nie biegną linie kolejowe. Dostęp do transportu kolejowego możliwy jest na terenie gminy Mogilno. Stacja w Mogilnie umożliwia korzystanie także z połączeń dalekobieżnych – o relacjach międzyregionalnych (w tym komunikację z Poznaniem i Trójmiastem). Głównymi środkami komunikacji pozostaje jednak PKS i indywidualny transport samochodowy.

5.3. Sieć energetyczna, łącznościowa i Internet

Zasilanie gminy odbywa się przez Główny Punkt Zasilania 110/15 kV zlokalizowany na terenie gminy Mogilno. Ze względu na małą odległość do powyższego GPZ, nie zachodzi potrzeba budowy GPZ na terenie gminy, gdyż cała gmina jest w zasięgu jego obsługi. Także planowane zapotrzebowanie na energię nie uzasadnia tego typu działań.

Z powyżej stacji w kierunku gminy wyprowadzono sieć średniego napięcia (dosyć dobrze rozwiniętą), obsługującą około 65 stacji transformatorowych. Większość stacji transformatorowych to stosunkowo nowoczesne stacje słupowe typu STS 20, ale pewna część to przestarzałe i wymagające wymiany stacje typu ŻH. Obecnie średnie wykorzystanie mocy transformatorów jest znacznie niższe od potencjalnie możliwego. Ponadto konstrukcja stacji transformatorowych pozwala na znaczne zwiększenie ich mocy (poprzez rozbudowę istniejących stacji) – ocenia się, że obecnie łączna moc zainstalowanych stacji wynosi np. 5 tys. kVA a możliwości rozbudowy pozwolą osiągnąć moc przekraczającą 11 tys. kVA.

Na terenie gminy istnieje możliwość rozwoju systemów grzewczych bazujących na biomase – zwłaszcza na spalaniu słomy. Uwarunkowania rozwoju tego rodzaju energetyki są złożone i oprócz kwestii ekonomicznych muszą uwzględniać także dostępność surowca, zależną od aktualnych trendów w produkcji rolnej.

Istotnym, stosunkowo nowym uwarunkowaniem o ważnych złożonych konsekwencjach, jest rozwój energetyki wiatrowej. Rozwój energetyki odnawialnej na terenie gminy powinien uwzględniać wytyczne z polityki regionalnej województwa, zamieszczone w opracowaniu „Województwo kujawsko-pomorskie. Zasoby i możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii”. Wg. powyższego opracowania część gminy Dąbrowa wykazuje predyspozycje dla lokalizacji elektrowni wiatrowych, ponieważ leży poza

obszarami występowania najcenniejszych walorów, z racji występowania których sugeruje się wykluczenie możliwości lokowania siłowni wiatrowych.

Na potrzeby mieszkańców w kilku punktach w gminie stworzono warunki do korzystania z ogólnodostępnego Internetu: Wioska internetowa w Słaboszewie (wioska wyposażona jest w 10 nowoczesnych komputerów); Centrum Kształcenia na Odległość w Parlinie (11 zestawów komputerowych); Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrowie (3 zestawy komputerowe); Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrowie filia biblioteczna w Słaboszewku (5 zestawów komputerowych); Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrowie filia biblioteczna w Szczepanowie (3 zestawy komputerowe).

5.4. Sieć gazowa i ciepłownicza

Gmina Dąbrowa nie posiada sieci gazowej doprowadzającej gaz do odbiorców. Większość mieszkańców korzysta do celów kuchennych z gazu propan-butan dowożonego w butlach. Pod tym względem gmina prezentuje uwarunkowania identyczne jak w innych obszarach.

Przez teren gminy, na bardzo krótkim odcinku, biegnie gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 150 relacji Inowrocław – Barcin – Nakło. Ma on charakter tranzytowy, ale umożliwia rozwój sieci lokalnej, poprzez zasilanie stacji redukcyjnej pierwszego stopnia. Dotychczas planowano realizację takiej stacji w okolicach Słaboszewka, zwracając jednocześnie uwagę, że sąsiednie gminy są częściowo zgazyfikowane, stąd rozwój sieci na terenie gminy może następować także poprzez rozbudowę tych sieci. Tak jak w przypadku pozostałych aspektów rozwoju infrastruktury, mała powierzchnia, zwarty kształt i skupione osadnictwo są czynnikami bardzo sprzyjającymi realizacji sieci. Niestety podstawową przeszkodą jest czynnik ekonomiczny, związany z relatywnie małym zapotrzebowaniem wynikającym z małej liczby ludności i braku przedsiębiorstw zgłaszających duże zapotrzebowanie na energię. W tym kontekście realność szybkiej gazyfikacji gminy należy ocenić jako bardzo małą.

Na terenie gminy nie ma również sieci ciepłowniczej przesyłającej ciepło do mieszkań.

5.5. Gospodarka odpadami

Selektywne zbieranie odpadów komunalnych prowadzone jest na terenie całej gminy. Organizacja i realizacja zadań z tego zakresu należy do Urzędu Gminy w Dąbrowie. Selektywne zbieranie odpadów obejmuje odpady opakowaniowe z tektury i papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metali. Zbierane są również odpady ulegające biodegradacji powstające w związku z utrzymaniem zieleni.

Zbieranie odpadów komunalnych na obszarze całej gminy prowadzone jest metodą „odbioru bezpośredniego” oraz metodą „donoszenia”. Dla zaspokojenia potrzeb związanych z gromadzeniem odpadów komunalnych działający tu przedsiębiorcy wykorzystują:

- 1 000 pojemników 110 litrowych,
- 56 pojemników 240 litrowych,
- 31 pojemników 1100 litrowych.

Organizowany przez Urząd Gminy system selektywnego zbierania odpadów obejmuje 80% mieszkańców gminy. Aktualnie eksploatowanych jest:

- 25 pojemników o pojemności 1,5 m³ do zbiórki makulatury,
- 37 pojemników o pojemności 1,5 m³ do zbiórki szkła,
- 58 pojemników siatkowych o pojemności 1,5 m³ do zbiórki tworzyw sztucznych.

Na terenie gminy Dąbrowa zbierane są również odpady niebezpieczne – zużyte baterie i akumulatory oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Okresowe zbieranie tej grupy odpadów prowadzą organizacje recyklingu. Odbierane są również odpady ulegające biodegradacji.

Do końca 2009 r. na terenie gminy funkcjonowała instalacja unieszkodliwiania odpadów – składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Sucharzewo, o powierzchni roboczej 1,8 ha, w którym nagromadzone było 5 555 Mg odpadów (2008 r.), co stanowiło (w 2008 r.) 35% stopień wypełnienia.

Zgodnie z wojewódzkim programem gospodarki odpadami, gmina Dąbrowa od 1 stycznia 2010 r. obsługiwana jest przez Międzygminny Kompleks Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych oparty o składowisko w Wawrzynkach, w gminie Żnin. Dotychczasowe gminne składowisko w Sucharzewie, zgodnie z przygotowaną już dokumentacją techniczną zostanie zrehabilitowane.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych „dzikich wysypisk odpadów”.

5.6. Zasoby mieszkaniowe

Gmina Dąbrowa w 2007 r. posiadała 67 mieszkań komunalnych. Największą liczbę mieszkań stanowią zasoby osób fizycznych 1 112 mieszkań. Szczegółowe dane na temat zasobów mieszkaniowych ilustruje poniższa tabela.

Tabela 27. Struktura własności lokali mieszkalnych w gminie Dąbrowa według form własności.

Mieszkania	Liczba	Udział w %
Ogółem mieszkania	1 274	100
Zasoby gminy (mieszkania komunalne)	67	5,26
Zasoby osób fizycznych (mieszkania)	1 112	87,29
Zasoby spółdzielni mieszkaniowych (mieszkania)	18	1,41
Zasoby zakładów pracy (mieszkania)	70	5,49
Zasoby pozostałych podmiotów (mieszkania)	7	0,55
Razem:	1 274	100

Źródło: GUS, 31.12.2007 r.

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy kształtują się dosyć korzystnie, o czym świadczą rosnące wskaźniki liczby i powierzchni mieszkań przy stagnującej liczbie mieszkańców. W latach 2002-08 podstawowe wskaźniki – liczby mieszkań, powierzchni mieszkań i liczby izb wzrosły o ponad 6% przy nieznacznie malejącej liczbie mieszkańców. Oznacza to, że warunki mieszkaniowe sukcesywnie się poprawiają – obecnie przeciętna powierzchnia mieszkania wynosi 85,4 m², a powierzchnia przypadająca na 1 mieszkańca – przekracza 23,0 m²; przeciętnie na jednego mieszkańca przypada 1,1 izby, a w 1 mieszkaniu zamieszkuje 3,7 osób. Są to wskaźniki obiektywnie korzystne, nawet na tle obszarów wiejskich, gdzie zazwyczaj notuje się dobrą sytuację w tym zakresie.

Należy zwrócić uwagę na wiek mieszkań. Jest to istotna cecha wskaźnikowa, ponieważ najczęściej jest on ściśle skorelowany z oferowanym standardem, np. nowe domy są zazwyczaj budowane w technologiach energooszczędnych.

Wg Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku aż 26% mieszkań pochodziło sprzed końca I wojny światowej, a kolejne 14% - sprzed końca II wojny światowej. Starsze mieszkania cechują się mniejszą powierzchnią, stąd pomimo, że dotyczy to aż 40% mieszkań, to tylko np. 35% powierzchni mieszkalnej. Bardzo duża część mieszkań powstała w okresie

1945-70 (aż 30%) natomiast co ciekawe mało mieszkań powstało w latach 70-tych, które zazwyczaj cechują się w gminach dużymi wzrostami.

Niewielkie zmiany liczby ludności skutkują niewielkim ruchem budowlanym: w latach 1989-2002 powstały tylko 93 mieszkania, a w okresie 2002-08 – kolejne 92.

Mieszkania na terenie gminy to przede wszystkim mieszkania we własności indywidualnej (co jest typowe dla obszarów wiejskich) – aż 87% mieszkań należy do osób fizycznych. Nieco ponad 5% to zasoby komunalne, podobny jest odsetek mieszkań zakładowych. Wyposażenie mieszkań w instalacje jest typowe dla mieszkań na obszarach wiejskich.

6. Gospodarka

6.1. Podmioty gospodarcze

W grudniu 2009 roku na terenie gminy według danych Głównego Urzędu Statystycznego istniało 239 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Na sektor prywatny składało się 228 podmiotów gospodarczych, a na sektor publiczny 11 podmiotów gospodarczych. W roku 2009 w porównaniu z rokiem 2004 liczba podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Dąbrowa wzrosła o 27 nowych firm. W ostatnich latach można zaobserwować niewielki ale stały wzrost nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Na terenie gminy dominują małe podmioty gospodarcze, które prowadzą działalność zwłaszcza w następujących branżach: piekarniczej i drobnej wytwórczości spożywczej, budowlanej, przetwórstwa pasz, obróbki drzewa i produkcji spirytusu. Rozwinęły się firmy transportowe, usługowe, handlowe, gastronomiczne oraz firmy działające na rzecz rolnictwa.

Gmina należy do obszarów o słabo rozwiniętej przedsiębiorczości. W południowo-zachodniej części województwa prezentuje jeden z najniższych wskaźników, nawet jeśli porówna się tylko obszary wiejskie, pomimo że w gminach miejsko-wiejskich często obszary wiejskie cechują się słabo rozwiniętą przedsiębiorczością.

Wśród 127 obszarów wiejskich województwa, gmina lokuje się około 85 pozycji.

Wskaźnik przedsiębiorczości wynosi tylko 50,3 na 1000 mk i jest znacznie niższy od średniej wojewódzkiej na obszarach wiejskich, równej 62,4/1000 mk.

W roku 2009 na terenie gminy zarejestrowanych było 239 podmiotów gospodarczych. Na tle powiatu mogileńskiego jest to wartość bezwzględnie najmniejsza – podmioty z terenu gminy stanowią tylko 6,9% ogółu, a wśród obszarów wiejskich powiatu – tylko 14,6%.

W ostatnich latach notuje się wciąż wzrosty liczby zarejestrowanych podmiotów, choć mają one już wymiar tylko symboliczny – np. pomiędzy rokiem 2002 a 2009 wzrost wyniósł tylko 28 podmiotów.

Do najważniejszych przedsiębiorstw mających swoją lokalizację na terenie gminy należą:

- GS w Dąbrowie,
- Rol-trans Andrzej Wcisło – Szczepanowo,
- TAMAX-BIS BUDOWNICTWO Maurycy Obała – Dąbrowa,
- TRANS-SPED Piotr Grabowski – Słaboszewko,
- Gorzelnia w Słaboszewie.

6.2. Struktura podstawowych branż gospodarki znajdujących się na terenie gminy

Poniższe tabele obrazują strukturę podstawowych branż gospodarki gminy Dąbrowa na tle powiatu i województwa.

Tabela 28. Liczba podmiotów gospodarczych gminy Dąbrowa na tle województwa i powiatu.

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych
Województwo kuj. – pom.	182 031
Powiat mogileński	3 465
Gmina Dąbrowa	239

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, stan na 31.12.2009 r.

Tabela 29. Struktura podstawowych branż gospodarki gminy Dąbrowa w 2009 r.

Wyszczególnienie	Woj. kuj – pom.	Powiat mogileński	Gmina Dąbrowa
Ogółem	182 031	3 465	239
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	5 185	144	22
Przemysł razem	-	-	-
Przetwórstwo przemysłowe	17 666	297	22
Budownictwo	20 336	452	26
Handel i naprawy	55 566	1 165	55
Hotele i restauracje	4 500	88	6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	13 578	269	40
Pośrednictwo finansowe	6 943	97	4
Obsługa nieruchomości i firm	26 298	387	14

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, stan na 31.12.2009 r.

Tabela 30. Podmioty gospodarcze w gminie Dąbrowa wg PKD w latach 2004-2009.

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ogółem	212	218	221	224	233	239
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	16	19	19	19	20	22
Przemysł razem	-	-	-	-	-	-
Przetwórstwo przemysłowe	23	23	24	22	25	22
Budownictwo	16	16	15	20	26	26
Handel i naprawy	66	64	66	65	55	55
Hotele i restauracje	6	4	5	4	5	6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	30	29	27	33	36	40
Pośrednictwo finansowe	4	4	3	4	5	4
Obsługa nieruchomości i firm	20	25	19	16	19	14

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, stan na 31.12.2009 r.

Tabela 31. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji (2009 r.). Zestawienie na tle powiatu i województwa.

Wyszczególnienie	Woj. kuj. – pom.	Powiat mogileński	Gmina Dąbrowa
Ogółem	176 275	3 320	228
Przetwórstwo przemysłowe	17 616	297	22
Budownictwo	20 293	450	26
Handel i naprawy	55 546	1 165	55
Hotele i restauracje	4 458	85	6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	13 555	269	40
Pośrednictwo finansowe	6 935	97	4
Obsługa nieruchomości i firm	24 475	358	14

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, stan na 31.12.2009 r.

Struktura zarejestrowanych podmiotów odbiega nieco od średnich. Dominują działalności handlowo-usługowe (choć stanowią tu tylko 23,0% firm, podczas gdy średnio jest to prawie 30%), udział transportu jest dwukrotnie wyższy od średniej (16,7% wobec 7,9%), typowe są udziały budownictwa i przetwórstwa przemysłowego. Niski jest udział pośrednictwa finansowego i obsługi nieruchomości pomimo, że na terenach wiejskich są to dziedziny coraz lepiej rozwinięte.

O niskim stanie rozwoju przedsiębiorczości świadczą także wskaźniki cząstkowe obliczone dla poszczególnych rodzajów działalności (sekcji). Np. najważniejsza z punktu widzenia obsługi ludności sekcja G (handel i naprawy) notuje wskaźnik na poziomie niespełna 12/1000 mk podczas gdy średnia wojewódzka przekracza 18. Jest to wskaźnik niekorzystny i negatywnie wpływający na rozwój gminy i warunki życia ludności. Firm takich jest w całej gminie tylko 55 - dla porównania w słabo rozwiniętych obszarach wiejskich gminy Strzelno - ponad 80, w gminie Jeziora - ponad 100, a w gminie Mogilno - prawie 800. Dla przetwórstwa przemysłowego wartości wskaźnika wynoszą 4,7 i 6,9, dla budownictwa 5,5 i 8,6. Wyraźnie lepszy jest natomiast wskaźnik dla transportu (8,5 wobec 4,9), a usługi publiczne (administracja, edukacja, ochrona zdrowia) notują wskaźnik porównywalny ze średnią (5,5 wobec 5,3).

Tabela 32. Podmioty gospodarcze wg sektorów własności w gminie Dąbrowa w 2009 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny
Woj. kuj.-pom	182 031	5 756	176 275
Powiat mogileński	3 465	145	3 320
Gmina Dąbrowa	239	11	228

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Stan na 31.12.2009 r.

Tabela 33. Podmioty gospodarcze wg sektorów własności w gminie Dąbrowa w latach 2004-2009.

	Lata					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sektor publiczny	8	9	10	10	10	11
Sektor prywatny	204	209	211	214	223	228
Ogółem	212	218	221	224	233	239

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, stan na 31.12.2009 r.

Tabela 34. Podmioty gospodarcze wg form własności w gminie Dąbrowa w 2009 r.

Wyszczególnienie	Woj. kuj. - pom.	Powiat mogileński	Gmina Dąbrowa
Spółki handlowe	10 579	83	6
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1 637	12	0
Spółdzielnie	962	22	2
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	4 965	86	11
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	140 560	2 822	197

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, stan na 31.12.2009 r.

6.3. Rolnictwo

Pod względem gospodarczym podstawowym źródłem utrzymania dla ludności obszaru gminy Dąbrowa jest rolnictwo. Gmina położona jest w części województwa zaliczanej do ważnych producentów żywności. Tereny rolne w gminie mają swoje kontynuacje w

sąsiednich gminach - zwłaszcza Mogilno i Janikowo. Obserwowane są podobne warunki i podobny profil produkcji.

Gmina należy do przeciętnych, pod względem potencjału, producentów żywności (co jest wynikiem niewielkiej powierzchni użytków rolnych), choć poziom kultury rolnej w tej części województwa był zawsze uważany za wysoki, podobnie jak efektywność gospodarki rolnej.

Gmina charakteryzuje się bardzo niewielkim stopniem zróżnicowania pokrywy glebowej. Wynika to z typu podłoża, a pośrednio z morfologii gminy - a te cechy są zróżnicowane w bardzo małym stopniu. Największy udział stanowią gleby płowe, stanowiące aż 83% ogółu gleb i występujące na całym obszarze gminy, tworząc zwarte, rozległe przestrzenie.

Najczęściej gleby płowe zaliczane są do kompleksu 4-tego (żytni bardzo dobry), a tylko niewielkie powierzchnie tych gleb zaliczane są do kompleksu 5-ego (żytniego dobrego). Gleby płowe wykształcają nawet gleby kompleksu 2-ego (pszenny dobry), choć ten kompleks najczęściej wiąże się z występowaniem gleb brunatnych.

Oprócz gleb płowych, na terenie gminy występują gleby rdzawe (ok. 8% powierzchni ogólnej) i brunatne wylugowane (ok. 6%). Śladowe udziały mają: czarne ziemie (ok. 2% - w zależności od warunków szczegółowych lokalizacji, są to zarówno gleby o dobrej przydatności, zaliczone do kompleksu 2-ego, jak i słabe - zaliczane do kompleksu 5-ego), ponadto gleby brunatne właściwe i gleby organiczne - murszowo-mineralne, mułowotorfowe i torfowe. Najlepszej przydatności gleby - zaliczone do kompleksu 2-ego - zajmują niewielkie powierzchnie, wyspowo rozmieszczone w części środkowej i północnej - w okolicach Mierucina, Mokrego i Szczepankowa. Kompleks ten wykształcił się zarówno na glebach brunatnych, jak i płowych oraz brunatnych wylugowanych i madach. Kompleks 4-ty jest najbardziej rozpowszechnionym kompleksem i obejmuje całą powierzchnię gminy, z wyjątkiem obniżeń i den cieków, wypełnianych zazwyczaj przez gleby organiczne oraz niewielkich - wyspowych - obszarów zaliczanych do kompleksu 5-ego, lub rzadziej - 6-ego. Cała środkowa część gminy zajęta jest przez zwarty i jednorodny obszar gruntów kompleksu 4-ego, wykształconych na glebach płowych, na podłożu piasków gliniastych mocnych - pylastych. Kompleks 5-ty zajmuje niewielkie powierzchnie w części północnej i skrajnie południowej. Tworzy mozaikę z glebami kompleksu 4-ego i lokalnie zajmuje około połowy powierzchni gleb - tak jest na przykład w okolicach Szczepanowa, Słaboszewa, Parlinka. Małe

powierzchnie zajmują grunty kompleksu 6-ego. Wykształciły się na pograniczu z lasami - na wylesionych fragmentach łach piasków fluwiogłacjalnych - na glebach rdzawych. W okolicach Słaboszewa, na niewielkich powierzchniach występują także gleby kompleksu 8-ego (zbożowo-pastewnego mocnego).

Bardzo niewielkie powierzchnie w gminie zajmują użytki zielone. Występują wypowo na terenie gminy, wypełniając podmokłe lub zawilgocone zagłębienia - głównie dolinki wytopiskowe oraz doliny cieków (wówczas obszary występowania są wąskie ale wydłużone). Są to w przewadze użytki klasy II z (a więc średnie), a niewielkiej części klasy III z (słabe i bardzo słabe). W gminie nie występują użytki zielone klasy I z. Użytki zielone wykształciły się na glebach pochodzenia organicznego, ale również na glebach rdzawych i czarnych ziemiach.

Przydatność rolniczą gleb należy ocenić jako wysoką. Wskaźnik jakości Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej wynosi 78,7 i zalicza się do grupy najwyższych w województwie. Wprawdzie sąsiednia gmina Pakość notuje wskaźnik nieco wyższy (79,8), a Janikowo - aż 91,3, natomiast gmina Mogilno - 74,5, Barcin - 63,6, Gąsawa - 73,9. Z tego zestawienia wynika, że gmina Dąbrowa leży w strefie przejściowej pomiędzy obszarami o najwyższej przydatności, a obszarami o przydatności umiarkowanej.

O dobrej jakości gleb świadczy struktura według klas bonitacyjnych - największy udział stanowi klasa IVA - zajmuje 32,5% gruntów ornych, ale aż 31,1% to grunty klasy IIIB, a 17,9% grunty klasy IIIA (łącznie klasy III stanowią więc 49% ogólnej powierzchni). Gruntów klas lepszych, niż III jest bardzo mało - klasa II zajmuje niespełna 50 ha, a więc znacznie poniżej 1%, a klasa I nie występuje w gminie. Jednak także klasy słabsze zajmują niewielkie powierzchnie - klasa IVB to tylko 11,4%, klasa V - 5,5%, a klasa VI - 0,9% (wraz z VI z - około 1%). Jest to struktura korzystna. Użytki zielone to głównie klasa IV (61%), pozostałe to klasa III i V w praktycznie równym udziale. Gleby klas bonitacyjnych I - III to gleby chronione, wymagające zgody na przeznaczenie na cele nierolnicze. Jak wspomniano wcześniej, gleby te zajmują prawie połowę powierzchni gminy. Występują praktycznie na obszarze całej bezleśnej części gminy. W praktyce każdorazowo przed podjęciem procesu planistycznego należy sprawdzić, w jaki sposób została zaklasyfikowana dana działka ewidencyjna, gdyż tak duże rozdrobnienie i zróżnicowanie wyklucza zastosowanie jakichkolwiek uogólnień na temat rozmieszczenia gleb chronionych.

Ze względu na równinną rzeźbę oraz duże powierzchnie wylesione, grunty na terenie gminy są zagrożone erozją wietrzną oraz wodną powierzchniową. Problem ten dotyczy

większości gminy. Niekorzystny wpływ na stan gleb ma okresowe zaleganie wód roztopowych w okresie wczesnowiosennym.

Tabela 35. Gospodarstwa rolne wg powierzchni.

	Ogółem	Do 1 ha	Od 1 do 5 ha	Od 5 do 10 ha	Od 10 do 15 ha	Powyżej 15 ha
Gospodarstwa indywidualne w gminie Dąbrowa	1046	554	159	75	90	168

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa, 2011 r.

W układzie przestrzennym rolnictwo odznacza się dużym zróżnicowaniem zatrudnienia wynikającym przede wszystkim ze struktury obszarowej gospodarstw, kierunku produkcji, umaszynowania oraz możliwości podjęcia pracy poza własnym gospodarstwem. Generalnie w produkcji rolnej dominuje pierwotna produkcja, która jest skutkiem słabo rozwiniętego przetwórstwa rolno-spożywczego, przechowalniczego i chłodniczego. Brak ukierunkowania na specjalizację produkcji rolnej.

Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych powoduje ich niewielką zyskowność, dlatego należy wspierać wszelkie inicjatywy różnicowania dochodów ludności na obszarze gminy.

W tabeli poniżej przedstawiono strukturę użytkowania użytków rolnych na terenie gminy.

Tabela 36. Struktura użytków rolnych na terenie gminy Dąbrowa.

Rodzaj użytku		Pow. w ha	Udział w %
Ogółem		8 058,00	100
w tym	Grunty orne	7 740,00	96,05
	Sady	92,00	1,14
	Łąki	108,00	1,34
	Pastwiska	118,00	1,47

Źródło: GUS 31.12.2005 r.

Z danych wynika, iż największy udział użytków rolnych na terenie gminy stanowią grunty orne. W następnej kolejności są pastwiska oraz łąki. W niewielkiej części grunty wykorzystywane są pod sady.

7. Analiza SWOT

Zamieszczona poniżej analiza SWOT powstała w wyniku opracowania cząstkowych analiz, które wypracowane zostały przez uczestników, w trakcie konsultacji społecznych przeprowadzonych na terenie gminy w listopadzie 2011 r.

Pierwsze spotkanie miało miejsce w Dąbrowie 03.11.2011 r. Kolejne spotkania odbywały się w sołectwach:

➤ 07.11.2011 r.:

- Parlinek (świątlica wiejska) 10.00 – 13.00 dla mieszkańców: Parlinka, Parlina i Sucharzewa.
- Szczepanowo (Szkoła Podstawowa) 14.00 - 17.00 dla mieszkańców: Szczepanowa i Szczepankowa.

➤ 8.11.2011 r.:

- Słaboszewo (Filia Szkoły Podstawowej w Słaboszewie) 10.00 – 13.00 dla mieszkańców: Słaboszewa, Krzekotowa, Słaboszewka, Białych Błót i Mierucinka.
- Dąbrowa (Urząd Gminy) 14.00 – 17.00 dla mieszkańców: Dąbrowy, Mierucina, Sędowa i Mokre.

Fotografia 5. Uczestnicy konsultacji społecznych w Parlinku.

W konsultacjach uczestniczyły osoby reprezentujące różne sektory: gospodarczy, społeczny i publiczny. Dodatkowo przeprowadzono konsultacje z kierownikami najważniejszych jednostek publicznych z obszaru gminy. Analiza SWOT – przedstawiona poniżej - dotyczy całego obszaru gminy i wszystkich sołectw.

Podstawą formułowania misji i celów strategicznych rozwoju gminy Dąbrowa jest analiza wyników SWOT, której późniejsze wykorzystanie powinno przebiegać zgodnie z następującymi założeniami:

- wzmocnienie istniejących już silnych stron oraz skuteczne wykorzystanie szans,
- likwidacja słabych stron i eliminacja zagrożeń,
- wykorzystanie słabych stron tak, aby uczynić z nich atuty.

Tabela 37. Analiza SWOT.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, ROLNICTWO I PRZEMYSŁ

Silne strony	Słabe strony
1. Zrównoważony rozwój rolnictwa; 2. Duża liczba gospodarstw żywnotnych ekonomicznie; 3. Stosowanie metod ekologicznych, niski stopień nawożenia i stosowania środków ochrony roślin; 4. Wyznaczone tereny pod inwestycje; 5. Położenie przy drodze wojewódzkiej; 6. Brak przemysłu i zanieczyszczeń; 7. Przyjazne warunki klimatyczne (łagodny klimat) sprzyjające rolnictwu; 8. Silna więź rolników z ziemią; 9. Wysoki odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym; 10. Duży zbyt na produkty rolne; 11. Dobre uwarunkowania dla elektrowni wiatrowych; 12. Potencjał wykształconych, aktywnych ludzi.	1. Wysokie bezrobocie; 2. Mała liczba zakładów pracy; 3. Brak nowych miejsc pracy; 4. Brak inwestorów; 5. Niski wskaźnik aplikowania o środki Unii Europejskiej; 6. Niska opłacalność produkcji rolnej; 7. Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, w tym ludzi młodych; 8. Niewystarczające wsparcie dla rolników, osób podejmujących i prowadzących działalność gospodarczą; 9. Brak gospodarstw agroturystycznych; 10. Brak produktu lokalnego; 11. Brak pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów przez gospodarstwa rolne; 12. Problemy społeczne wynikające z bezrobocia; 13. Niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych; 14. Brak kursów na rzecz nabycia nowych kwalifikacji i zwiększenia dotychczasowych; 15. Niski stopień dywersyfikacji dochodów mieszkańców wsi; 16. Brak miejsc noclegowych i punktów gastronomicznych; 17. Brak ofert kształcenia dla dorosłych; 18. Bariery mentalne i niechęć do podejmowania aktywności gospodarczej; 19. Odływ młodych mieszkańców gminy – migracja zarobkowa.

Okazje, szanse	Trudności, zagrożenia
1. Możliwość wykorzystania środków z UE; 2. Opracowanie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dąbrowa i planów miejscowych; 3. Promocja terenów inwestycyjnych gminy i pozyskanie inwestorów; 4. Perspektywa tworzenia nowych i rozwój istniejących przedsiębiorstw; 5. Możliwość powstawania nowych zakładów pracy, generujących miejsca pracy; 6. Możliwość powstawania gospodarstw agroturystycznych; 7. Wypromowanie regionalnych produktów, w tym żywnościowych; 8. Oś LEADER oraz funkcjonowanie LGD szansą rozwoju w sferze produktów lokalnych i żywności ekologicznej; 9. Zdobywanie nowych kwalifikacji przez rolników oraz podejmowanie działalności pozarolniczej (dodatkowe źródło dochodów); 10. Podejmowanie działań na rzecz ograniczenia odpływu młodych mieszkańców gminy; 11. Możliwość wzrostu dochodowości gospodarstw poprzez specjalizację produkcji rolnej; 12. Rosnące zainteresowanie konsumentów produktami o wysokich walorach zdrowotnych (żywność ekologiczna i tradycyjne wyroby); 13. Możliwość realizacji działań na rzecz przedsiębiorczości, w tym szkolenia w zakresie aktywizacji zawodowej; 14. Możliwość wykorzystania dobrych warunków dla powstawania elektrowni wiatrowych; 15. Podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu jakości dróg (wojewódzkiej, powiatowych).	1. Postępujące bezrobocie; 2. Słaba perspektywa rozwoju przemysłowego; 3. Postępująca globalizacja rynków rolnych – spadek opłacalności produkcji zbóż, cukru, drobiu itp. 4. Szybko rosnące koszty produkcji w rolnictwie; 5. Groźba obniżania się, w dłuższej perspektywie, jakości gleb spowodowana działalnością dużego producenta cementu i kopalni kamienia wapiennego w sąsiedniej gminie; 6. Konkurencja ze strony innych regionów; 7. Skomplikowane procedury pozyskiwania i rozliczania środków pomocowych – duża biurokracja – zagrożenie szczególnie istotne dla osób fizycznych i przedsiębiorstw; 8. Dalszy odpływ młodych mieszkańców do dużych miast i za granicę; 9. Zubożenie części społeczeństwa i niskie dochody osób zamieszkujących obszary wiejskie; 10. Niewykorzystanie terenów wydzielonych na inwestycje. 11. Duże koszty uzbrojenia terenów pod inwestycje; 12. Brak doradztwa dla potencjalnych i działających przedsiębiorców; 13. Postępujące ubożenie społeczeństwa; 14. Ograniczone środki finansowe na realizację inwestycji współfinansowanych ze środków UE oraz konieczność posiadania wkładu własnego; 15. Starzejące się społeczeństwo; 16. Niedoinwestowanie infrastruktury drogowej; 17. Postępujące zaniedbania w zakresie melioracji.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Silne strony	Słabe strony
1. Stosunkowo wysoki poziom zwodociągowania gminy; 2. Dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowo-edukacyjna (szkoły, biblioteki); 3. Duża liczba świetlic (11); 4. Posiadanie obiektów sportowych; 5. Istnienie hali widowiskowo-sportowej w Dąbrowie; 6. Atrakcyjne tereny pod budownictwo jednorodzinne; 7. Stelefonizowanie gminy; 8. Dobrze zorganizowana zbiórka odpadów komunalnych; 9. Położenie przy drodze wojewódzkiej;	1. Słaba jakość dróg powiatowych; 2. Zaniedbania w bieżącym utrzymaniu dróg, poboczy, chodników; 3. Braki w systemie kanalizacji; 4. Braki w systemie melioracyjnym (konserwacja, udrożnienie, odwodnienie, nawodnienie); 5. Niedostateczna ilość miejsc parkingowych przy miejscach użyteczności publicznej; 6. Braki w oświetleniu i nieadekwatna lokalizacja punktów oświetleniowych; 7. Brak gminnego ośrodka kultury – centrum kulturalnego gminy; 8. Słabe zaplecze techniczne i wyposażenie świetlic wiejskich; 9. Niedostateczne zagospodarowanie i zaadaptowania budynków oraz pomieszczeń, np. na cele kulturalne; 10. Nieprzystosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych (np. GOPS); 11. Zaniedbanie i niedoposażenie obiektów sportowych; 12. Brak gazu sieciowego; 13. Brak funduszy na inwestycje; 14. Duża liczba dachów pokrytych eternitem; 15. Brak szerokopasmowego Internetu.
Okazje, szanse	Trudności, zagrożenia
1. Efektywne wykorzystanie funduszy UE i krajowych w zakresie infrastruktury technicznej (drogowej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej); 2. Skanalizowanie gminy; 3. Kompleksowe zorganizowanie systemu melioracji; 4. Poprawa i bieżące utrzymanie jakości dróg; 5. Stworzenie gminnego ośrodka kultury; 6. Wzrost poziomu budownictwa jednorodzinnego; 7. Dostęp do sieci szerokopasmowego Internetu;	1. Skomplikowane procedury pozyskiwania i rozliczania środków pomocowych na infrastrukturę (wkład własny, zasada refundacji, nadmierna sprawozdawczość); 2. Wysokie koszty inwestycji infrastrukturalnych; 3. Konkurencja ze strony innych regionów; 4. Nieuregulowanie systemu melioracji; 5. Utrzymywanie się braków w systemie kanalizacji; 6. Pogarszający się stan dróg i brak bieżącego utrzymania dróg, chodników, poboczy; 7. Pogorszenie się bezpieczeństwa kierowców i

8. Modernizacja i doposażenie obiektów sportowych; 9. Utworzenie nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych; 10. Utworzenie miejsc parkingowych przy obiektach użyteczności publicznej; 11. Budowa nowych i zmiana lokalizacji istniejących punktów oświetleniowych; 12. Likwidacja pokryć eternitowych na terenie gminy; 13. Dostęp do gazu sieciowego; 14. Budowa przydomowych oczyszczalni.	pieszych.

JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW: SŁUŻBA ZDROWIA, OŚWIATA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE, KULTURA, SPORT, TURYSTYKA

Silne strony	Słabe strony
1. Położenie na Szlaku Piastowskim i szlaku kościołów pałuckich; 2. Obiekty wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków (np. Kościół w Parlinie); 3. Obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, użytki ekologiczne; 4. Przyjazne warunki klimatyczne (łagodny klimat) sprzyjające turystyce; 5. Brak przemysłu i zanieczyszczeń; 6. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców regionu; 7. Unikatowe miejsca spotkań artystów np. dworek w Słaboszewku; 8. Dostępność infrastruktury społecznej (placówki służby zdrowia, administracja publiczna, szkoły); 9. Duża liczba świetlic wiejskich; 10. Dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa; 11. Opieka przedszkolna; 12. Dobrze zorganizowany dowóz uczniów do szkół; 13. Aktywne działanie mieszkańców w organizacjach pozarządowych, kołach gospodyń	1. Brak dostępu do specjalistycznych usług medycznych, w tym rehabilitacyjnych; 2. Brak małej infrastruktury i zagospodarowania centrów wsi: ścieżki rowerowe, chodniki, parkingi; 3. Mała liczba połączeń PKS (zwłaszcza w godzinach popołudniowych); 4. Mała liczba połączeń komunikacyjnych z większymi miastami; 5. Brak miejsc rekreacyjno- wypoczynkowych, miejsc noclegowych i gastronomicznych; 6. Brak małej infrastruktury turystycznej wokół jezior; 7. Niezadowalający stan infrastruktury turystycznej i kulturalnej; 8. Niewykorzystanie potencjału świetlic wiejskich jako miejsca spotkań, integracji dorosłych i młodzieży; 9. Brak gospodarstw agroturystycznych; 10. Niewystarczające oznakowanie szlaków i lokalnych atrakcji – zabytków, pomników przyrody itp.; 11. Brak ścieżek rowerowych, w tym w miejscach szczególnie atrakcyjnych, np. wzdłuż

wiejskich, OSP i in.; 14. Organizacja imprez kulturalnych i sportowych: festynów, imprez integracyjnych, konkursów i zawodów itp.); 15. Zaradność, pracowitość społeczności lokalnej; 16. Działalność dwóch klubów sportowych.	bezkolizyjnej linii kolejowej Orchowo-Barcin; 12. Nie w pełni wykorzystane walory środowiskowe; 13. Brak małej architektury turystycznej (np. punktów widokowych, ławek, miejsc odpoczynku, kładek, pomostów) i zagospodarowania istniejących szlaków turystycznych; 14. Brak wiosek tematycznych; 15. Mała liczba wydarzeń kulturalno-rozrywkowych oraz imprez integracyjnych o zasięgu regionalnym; 16. Mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, w tym również w zakresie lokalnych tradycji, zwyczajów, lokalnego patriotyzmu, itp.; 17. Mała liczba dzieci i młodzieży w wieku szkolnym; 18. Brak zespołów szkolnych, młodzieżowych, folklorystycznych, itp.; 19. Niski przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa; 20. Brak animatorów kultury; 21. Brak centralnego ośrodka kultury; 22. Słabe wykorzystanie kulturotwórczej roli dworku w Słaboszewku; 23. Słabo wyposażone placówki kulturalne (itp. brak strojów regionalnych, instrumentów i wyposażenia technicznego); 24. Występowanie miejsc wymagających rewitalizacji (parki, zabytkowe obiekty, centra wsi, itp.); 25. Niski poziom aplikowania po środki UE w celu organizacji zdarzeń o charakterze lokalnym (konkursy, festyny, promocja kultury, tradycji i produktów lokalnych); 26. Brak usług rzemieślniczych; 27. Niewystarczające środki w budżetach gmin na działania związane z kulturą; 28. Brak ofert kształcenia dla dorosłych; 29. Słaba promocja uczniów zdolnych (konkursy, olimpiady, zawody); 30. Problemy dotyczące uzależnień mieszkańców w szczególności wśród młodzieży; 31. Obniżone bezpieczeństwo kierowców i pieszych z powodu braków w zakresie chodników, poboczy, oświetlenia, itp.

Okazje, szanse	Trudności, zagrożenia
1. Patriotyzm lokalny mieszkańców, przywiązanie do lokalnej tradycji i kultury; 2. Zachowanie i kultywowanie tradycyjnych obrzędów i zwyczajów (folklor i rękodzieło); 3. Efektywne wykorzystanie funduszy UE; 4. Wykorzystanie lokalnej historii, tradycji, kultury i walorów lokalnego środowiska, lokalnej infrastruktury; 5. Wykorzystanie mody na turystykę tematyczną (kulinarną, historyczną, regionalną, alternatywną, ekstremalną, weekendową, pielgrzymkową, itp.); 6. Wykorzystanie na cele turystyczne i rekreacyjne nieczynnej bezkolizyjnej linii kolejowej Orchowo-Barcin (punkty widokowe, punkty postojowe i informacyjne); 7. Wytyczenie i budowa nowych szlaków i ścieżek (rowerowych, pieszych, konnych, itp.); 8. Zagospodarowanie terenów wokół jezior i budowa małej infrastruktury turystycznej; 9. Rekultywacja, pogłębienie i zagospodarowanie terenów wokół stawów, zalewisk i innych akwenów wodnych; 10. Rewitalizacja parków, zabytków, centrów wsi; 11. Poprawa estetyki sołectw na terenie gminy (zadrzewienia, zakrzewienia, mała infrastruktura, itp.); 12. Tworzenie wiosek tematycznych; 13. Wykorzystanie istniejących miejsc i obszarów na cele rekreacyjno-wypoczynkowe; 14. Wytwarzanie, kultywowanie, promocja i odtwarzanie produktów lokalnych; 15. Możliwość wypromowania rękodzielnictwa (haftu, koronkarstwa, ozdób), malarstwa, rzeźby i tradycyjnych (w tym ginących) zawodów; 16. Kontynuacja dotychczasowych i stworzenie nowych festynów, konkursów, pokazów produktów lokalnych i tradycyjnych; 17. Utworzenie zespołów ludowych, folklorystycznych, tanecznych i orkiestr; 18. Zaangażowanie animatorów kultury na rzecz rozwoju życia kulturalnego gminy; 19. Rosnące zainteresowanie konsumentów	1. Zmniejszenie ilości szkół; 2. Odptyw uczniów do szkół na terenie ościennych gmin; 3. Zagrożenie zmniejszenia ilości etatów dla nauczycieli; 4. Brak środków finansowych na poprawę bezpieczeństwa kierowców i pieszych (chodniki, pobocza, oświetlenie, zakrzaczenia, itp.); 5. Postępująca likwidacja połączeń komunikacyjnych; 6. Pogarszająca się dostępność do sektora usług; 7. Migracja mieszkańców do większych aglomeracji i za granicę; 8. Występujący zanik solidarności społecznej i pomocy sąsiedzkiej; 9. Utrwalanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego; 10. Zwiększająca się liczba osób ulegających uzależnieniom; 11. Niż demograficzny, starzejące się społeczeństwo; 12. Niewystarczające wsparcie finansowe dla instytucji pozarządowych; 13. Skomplikowane procedury pozyskiwania i rozliczania środków pomocowych – duża biurokracja; 14. Konkurencja ze strony innych regionów; 15. Niewystarczająca ilość kapitału na inwestycje; 16. Bariery mentalne i zaniżona ocena swoich umiejętności wśród mieszkańców; 17. Niewykorzystanie potencjału kulturowo-historycznego oraz turystycznego dla promocji produktów lokalnych, ich twórców oraz tradycji regionu; 18. Brak współpracy między starszymi i młodszymi mieszkańcami gminy w zakresie kultywowania obyczajów, tradycji i przekazywania wiedzy oraz doświadczeń; 19. Wysokie koszty wytwarzania żywności ekologicznej, skąpy rynek zbytu, wprowadzanie żywności modyfikowanej genetycznie (GMO); 20. Obniżenie poziomu kultury, sprawności

produktami o wysokich walorach zdrowotnych (żywność ekologiczną i tradycyjne wyroby); 20. Promocja rynku produktów lokalnych; 21. Tworzenie nowych miejsc pracy i dodatkowych źródeł dochodów; 22. Rozwój edukacji – zwracanie coraz większej uwagi na kształcenie osób dorosłych; 23. Umożliwienie rozwoju młodzieży szczególnie uzdolnionej; 24. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez program zajęć poza szkolnych; 25. Dostosowanie opieki przedszkolnej do potrzeb mieszkańców; 26. Dopuszczenie placówek kulturalnych, edukacyjno-oświatowych, świetlic; 27. Powiększenie i uatrakcyjnienie oferty dla wszystkich mieszkańców przez: biblioteki, świetlice i inne placówki kulturalno-oświatowe; 28. Usprawnienie współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi i promocja inicjatyw oddolnych; 29. Możliwość wspierania działań na rzecz osób niepełnosprawnych i pozostałych osób będących w gorszym położeniu; 30. Uaktywnienie większej liczby mieszkańców podczas organizowanych imprez kulturalnych i sportowych; 31. Podniesienie poziomu kultury, sprawności fizycznej i zdrowia społeczeństwa; 32. Możliwość wsparcia finansowego poprzez przekazanie 1% podatku na organizacje pożytku publicznego; 33. Dopuszczenie placówek kulturalnych i edukacyjno-oświatowych, organizacji pozarządowych; 34. Rosnąca ocena atrakcyjności życia i mieszkania na obszarach wiejskich; 35. Moda na zdrowy tryb życia i mieszkanie na wsi.	fizycznej i zdrowia społeczeństwa; 21. Utrzymywanie niskiego poziomu dostępności do specjalistycznej opieki medycznej; 22. Likwidacja posterunku policji; 23. Zamieranie życia kulturalno-oświatowego; 24. Obniżenie rozwoju kulturalnego mieszkańców.

PROMOCJA GMINY

Silne strony	Słabe strony
1. Położenie na Szlaku Piastowskim i szlaku kościołów pałuckich; 2. Przynależność do LGD „Sąsiedzi wokół Szlaku Piastowskiego” i związków międzygminnych; 3. Posiadanie terenów pod inwestycje; 4. Obiekty wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków; 5. Zasoby naturalne: obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, rezerwaty; 6. Przyjazne warunki klimatyczne (łagodny klimat) sprzyjające turystyce; 7. Brak przemysłu i zanieczyszczeń; 8. Unikatowe miejsca spotkań artystów np. dworek w Słaboszewku; 9. Organizacja imprez kulturalnych i sportowych: festynów, imprez integracyjnych, konkursów i zawodów itp.).	1. Niedostateczna promocja oferty inwestycyjnej na terenie gminy (strona internetowa, materiały drukowane, prezentacje); 2. Brak stałej współpracy z gminami partnerskimi; 3. Słaba promocja lokalnego dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego; 4. Brak udziału w imprezach wystawienniczych, targach, ekspozycjach, itp.; 5. Mała ilość wydawnictw promujących gminę; 6. Brak gazety gminnej; 7. Brak jednolitego oznakowania zabytków, miejsc pamięci, starych cmentarzy i pomników przyrody; 8. Brak promocji imprez poza terenem gminy; 9. Brak imprez o charakterze ponadlokalnym; 10. Brak promocji produktów lokalnych i lokalnej wytwórczości; 11. Brak zespołów artystycznych promujących swoją działalnością gminę; 12. Brak alternatywnych form promocji.
Okazje, szanse	Trudności, zagrożenia
1. Utworzenie działu promocji w Urzędzie Gminy; 2. Podjęcie działań na rzecz profesjonalnej promocji terenów inwestycyjnych gminy; 3. Wspieranie inicjatyw oddolnych; 4. Bieżąca aktualizacja i dystrybucja kalendarza imprez; 5. Opracowanie wydawnictw tematycznych w zakresie turystyki, dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego, sportu; 6. Wydanie publikacji na temat historii gminy i sołectw; 7. Druk i dystrybucja gminnej gazetki; 8. Udział w targach, imprezach wystawienniczych, ekspozycjach; 9. Realizacja wydarzeń o charakterze ponadlokalnym i ich promocja poza terenem gminy; 10. Współpraca z gminami, organizacjami	1. Omijanie gminy przez potencjalnych inwestorów; 2. Niedostosowanie oferty do potrzeb turystów; 3. Realizacja imprez wyłącznie o charakterze lokalnym; 4. Małe zaangażowanie się mieszkańców w życie kulturalne gminy; 5. Niewystarczająca ilość materiałów drukowanych (ulotki, katalogi, foldery, broszury); 6. Niepodejmowanie projektów współpracy gminy z Polskimi i zagranicznymi partnerami; 7. Brak osób odpowiedzialnych za promocję i pozytywny wizerunek gminy; 8. Izolacja gminy.

pozarządowymi z terenu Polski i zagranicy; 11. Promocja lokalnych produktów, twórców, wytwórców; 10. Wykorzystanie na cele turystyczne i rekreacyjne nieczynnej bezkolizyjnej linii kolejowej Orchowo-Barcin; 12. Zaangażowanie młodych mieszkańców gminy w kreowaniu pozytywnego wizerunku gminy; 13. Wspólne działania mieszkańców na rzecz utworzenia gminnego programu kultury; 14. Możliwość pozyskania środków UE na działania promocyjne; 15. Współpraca z organizacjami turystycznymi; 16. Promocja budownictwa jednorodzinnego; 17. Promocja czystego środowiska naturalnego oraz flory i fauny.	

Wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy SWOT.

Analiza silnych i słabych stron oraz okazji i zagrożeń, dotycząca obszaru gminy Dąbrowa, opracowana została w sposób partycypacyjny, podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych na terenie gminy. Zapisy proponowane i zgłaszane przez uczestników tych spotkań do poszczególnych elementów analizy SWOT są odzwierciedleniem sposobu postrzegania swojego otoczenia, posiadanych zasobów, własnych wad i zalet, a także przyczyn swojej sytuacji i perspektyw na przyszłość. Zapisy te można określić jako dość standardowe, chociaż trafne i wskazujące na dużą zdolność uczestników do obserwacji i wyciągania wniosków. Warto jednak podkreślić inny istotny aspekt tak realizowanej metody analitycznej – uruchomienie procesu społecznego, polegającego na precyzowaniu i publicznym formułowaniu ocen wobec własnej społeczności, jej sił i słabości oraz ich źródeł, a także na poszukiwaniu okazji czy szans w swoim otoczeniu i toczących się procesach oraz dostrzeganiu w nich zagrożeń.

Analiza SWOT w swych głównych założeniach metodologicznych stanowi podstawowe narzędzie do formułowania strategii rozwojowych, które opierać powinny się na wykorzystaniu i wzmacnianiu silnych stron, zdolności do optymalnego korzystania z dostrzeganych okazji, a także na uwzględnianiu słabych stron, zwłaszcza tych mogących

hamować lub uniemożliwiać rozwój, oraz na przygotowaniu odpowiedzi na zidentyfikowane zagrożenia.

Zidentyfikowane przez uczestników spotkań silne i słabe strony oraz okazje i zagrożenia stanowią materiał do prac nad Strategią Rozwoju Gminy Dąbrowa na lata 2012-2020.

Analiza uwarunkowań badanego obszaru przy zastosowaniu metody SWOT pozwoliła na wyodrębnienie najważniejszych aspektów silnych, słabych stron obszaru oraz szans i zagrożeń.

Do najsilniejszych stron gminy należą:

- a) w obszarze przedsiębiorczości i rolnictwa: zrównoważony rozwój rolnictwa, duża liczba gospodarstw żywnotnych ekonomicznie, posiadanie wyznaczonych terenów pod inwestycje, stosunkowo wysoki odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz położenie przy drodze wojewódzkiej;
- b) w obszarze infrastruktury technicznej: stosunkowo wysoki poziom zwodociągowania gminy, posiadanie rozwiniętej infrastruktury oświatowo-edukacyjnej, duża liczba świetlic, istnienie hali widowiskowo-sportowej, dobre stelefonizowanie gminy;
- c) w obszarze jakości życia mieszkańców: położenie na Szlaku Piastowskim, przyjazne warunki klimatyczne, brak przemysłu i zanieczyszczeń, duża liczba świetlic, szkolnictwo i opieka przedszkolna, aktywność organizacji pozarządowych i działalność klubów sportowych;
- d) w obszarze promocji: obiekty wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków, położenie na Szlaku Piastowskim, zasoby naturalne, przyjazne warunki klimatyczne sprzyjające turystyce oraz posiadanie terenów pod inwestycje.

Do najsłabszych stron obszaru należą:

- a) w obszarze przedsiębiorczości i rolnictwa: wysokie bezrobocie spowodowane małą liczbą zakładów pracy i brakiem inwestorów na terenie gminy, niski wskaźnik przedsiębiorczości i aplikowania o środki Unii Europejskiej, brak gospodarstw agroturystycznych, mała liczba produktów lokalnych, brak dodatkowych źródeł dochodów w gospodarstwach rolnych, brak miejsc noclegowych i punktów gastronomicznych;
- b) w obszarze infrastruktury technicznej: słaba jakość dróg powiatowych, zaniedbania w

bieżącym utrzymaniu dróg, braki w systemie kanalizacji i systemie melioracji, mała liczba miejsc parkingowych i niedostateczne oświetlenie, słabe zaplecze techniczne świetlic, niedoposażenie obiektów sportowych, brak gminnego ośrodka kultury oraz brak funduszy na inwestycje;

- c) w obszarze jakości życia mieszkańców: brak dostępu do specjalistycznych usług medycznych, brak małej infrastruktury i zagospodarowania terenów w centrum wsi, ograniczenia komunikacyjne, brak infrastruktury turystycznej wokół jezior, brak ścieżek rowerowych, mała liczba wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym, brak wiosek tematycznych, brak zespołów, animatorów kultury oraz centralnego dla gminy ośrodka kultury, mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży oraz słaba oferta kształcenia dla dorosłych, problemy społeczne wynikające z bezrobocia;
- d) w obszarze promocji: niedostateczna promocja oferty inwestycyjnej, słaba promocja lokalnego dziedzictwa, mała liczba wydawnictw promujących gminę, brak gazety gminnej, brak imprez o charakterze ponadlokalnym, brak promocji produktów lokalnych i lokalnej wytwórczości, brak zespołów artystycznych i wykorzystania alternatywnych form promocji.

Najważniejszymi szansami pozwalającymi na zmianę sytuacji i rozwój gminy są:

- a) w obszarze przedsiębiorczości i rolnictwa: wykorzystanie dostępnych środków z programów Unii Europejskiej, opracowanie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego i planów miejscowych, promocja terenów inwestycyjnych w celu przyciągnięcia inwestorów, powstawanie nowych i utrzymanie dotychczasowych zakładów pracy, powstawanie gospodarstw agroturystycznych, wzrost dochodowości gospodarstw rolnych poprzez różnicowanie działalności, promocja przedsiębiorczości i wykorzystanie dobrych warunków do powstawania elektrowni wiatrowych;
- b) w obszarze infrastruktury technicznej: wykorzystanie dostępnych środków z programów Unii Europejskiej, skanalizowanie gminy i zorganizowanie systemu melioracji, poprawa i bieżące utrzymanie dróg, wzrost poziomu budownictwa jednorodzinnego, stworzenie gminnego ośrodka kultury, zaadaptowanie istniejących budynków oraz pomieszczeń, modernizacja i doposażenie obiektów sportowych oraz

utworzenie nowej infrastruktury sportowej, utworzenie dodatkowych miejsc parkingowych oraz budowa lub zmiana lokalizacji punktów oświetleniowych;

- c) w obszarze jakości życia mieszkańców: zachowanie i kultywowanie lokalnych tradycji oraz patriotyzm lokalny mieszkańców, korzystanie ze środków Unii Europejskiej, budowa ścieżek i szlaków, zagospodarowanie terenów wokół jezior, rewitalizacja parków i centrów wsi, poprawa estetyki miejscowości, utworzenie zespołów lokalnych i organizacja nowych imprez kulturalnych i integracyjnych, promocja produktów lokalnych i lokalnej wytwórczości, organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży, wyposażenie placówek edukacyjnych i świetlic, usprawnienie współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, podniesienie poziomu kultury fizycznej i zdrowia mieszkańców i wspieranie działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- d) w obszarze promocji: uruchomienie działu promocji w Urzędzie Gminy, profesjonalna promocja terenów inwestycyjnych, wspieranie inicjatyw oddolnych, opracowanie wydawnictw promocyjnych oraz kalendarza imprez, druk i dystrybucja gazetki gminnej, udział w targach i imprezach wystawienniczych.

Do zagrożeń, które mogą spowodować pogłębienie się słabych stron należy zaliczyć:

- a) w obszarze przedsiębiorczości i rolnictwa: wzrost bezrobocia, słabe perspektywy rozwoju przedsiębiorczości, szybko rosnące koszty produkcji w rolnictwie, groźba obniżania się jakości gleb spowodowana działalnością dużego producenta cementu i kopalni kamienia wapiennego w sąsiedniej gminie, konkurencja ze strony innych regionów, skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej, dalszy odpływ młodych mieszkańców gminy, ubożenie społeczeństwa, niewykorzystanie posiadanych terenów inwestycyjnych i brak inwestorów, brak doradztwa dla potencjalnych i działających przedsiębiorców, zanikanie tradycji obszaru, ginących zawodów na obszarze gminy;
- b) w obszarze infrastruktury technicznej: skomplikowane procedury pozyskiwania i rozliczania środków finansowych z Unii Europejskiej, wysokie koszty inwestycji infrastrukturalnych, konkurencja ze strony innych regionów, nieuregulowanie systemu melioracji i dalsze braki w zakresie kanalizacji, pogarszający się stan dróg i brak bieżącego utrzymania dróg, chodników i poboczy, brak środków finansowych na

- poprawę bezpieczeństwa kierowców i pieszych, pogorszenie się bezpieczeństwa kierowców i pieszych, niedoposażenie infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej;
- c) w obszarze jakości życia mieszkańców: groźba likwidacji szkół i odpływ uczniów do szkół w innych gminach, groźba utraty pracy przez nauczycieli, likwidacja połączeń komunikacyjnych, pogarszająca się dostępność do sektora usług, niewystarczające wsparcie finansowe dla organizacji pozarządowych, niewykorzystanie potencjału kulturowo-historycznego oraz turystycznego, utrzymanie się niskiego poziomu dostępności do specjalistycznych usług medycznych, likwidacja posterunku policji, zamieranie życia kulturalno-oświatowego oraz obniżenie poziomu kultury, sprawności fizycznej i zdrowia społeczeństwa;
- d) w obszarze promocji: omijanie gminy przez potencjalnych inwestorów, niedostosowanie oferty turystycznej do potrzeb turystów, niewykorzystanie potencjału kulturowo-historycznego oraz turystycznego dla promocji produktów lokalnych, ich twórców oraz tradycji regionu, realizacja imprez o charakterze wyłącznie lokalnym, małe zaangażowanie mieszkańców w życie kulturalne gminy, niewystarczająca ilość i słaba jakość materiałów drukowanych, niepodejmowanie projektów współpracy gminy z polskimi i zagranicznymi partnerami, brak osób odpowiedzialnych za promocję i pozytywny wizerunek gminy.

III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBROWA

Zasadniczą sprawą dobrego opracowania niniejszej strategii jest zaprogramowanie harmonijnego rozwoju gminy Dąbrowa uwzględniającego współpracę wszystkich środowisk społecznych z terenu objętego dokumentem w celu osiągnięcia misji i celów głównych założonych w dokumencie.

8. Perspektywa rozwoju społeczno-gospodarczego

Perspektywy rozwoju społeczno-gospodarczego zostały opracowane na podstawie diagnozy oraz analizy SWOT. Wypracowano na ich podstawie:

Wizję rozwoju - będącą obrazem sytuacji, jaką zamierzamy osiągnąć w założonym przedziale czasowym 2012-2020. Jest to opis efektów oraz wynikających stąd działań zmierzających do osiągnięcia sformułowanych celów rozwoju społeczno-gospodarczego.

Misję – będącą celem generalnym i stałym w dłuższym horyzoncie czasowym. Jest to element nadrzędny w stosunku do celów głównych i szczegółowych.

Cele główne - cele z długim horyzontem czasowym, wynikające z wizji rozwoju, będące jej konkretyzacją.

Cele szczegółowe - stanowiące rozwinięcie celów strategicznych, obejmują krótszy horyzont czasowy.

8.1. Sformułowanie wizji rozwoju gminy

Wyzwanie stojące przed władzami samorządowymi gminy to ukształtowanie wizerunku gminy przyjaznej mieszkańcom, atrakcyjnej dla działalności gospodarczej, zamieszkania i spędzania czasu wolnego oraz turystyki i rekreacji. Wypracowana na warsztatach, najbardziej pożądana wizja dla gminy Dąbrowa brzmi:

Gmina Dąbrowa, miejscem ludzi aktywnych, pielęgnujących lokalne tradycje, stanowiąca obszar o rozwiniętej infrastrukturze technicznej i rekreacyjno-turystycznej, sprzyjająca przedsiębiorczości i otwarta na współpracę z innymi jednostkami.

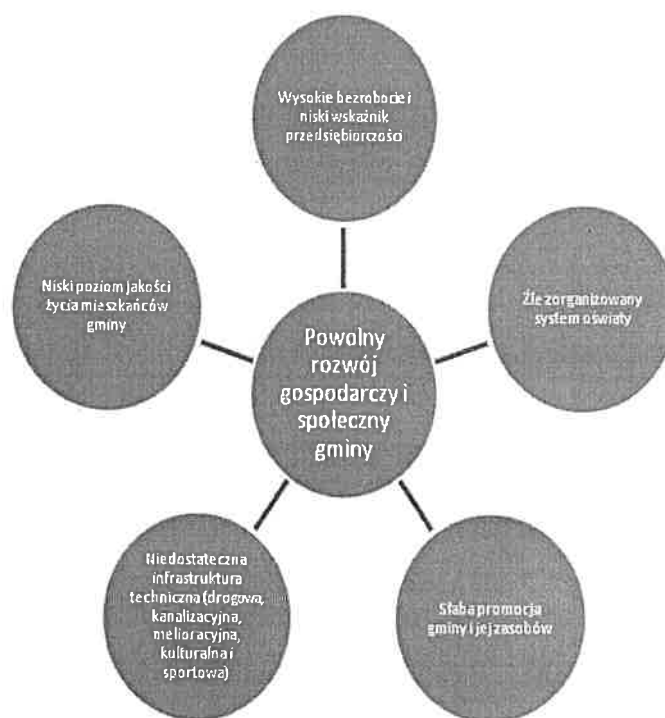
8.2. Sformułowanie kluczowych problemów rozwojowych gminy

Dążąc do wyznaczonej wizji gminy, przeanalizowano obszary, które blokują lub hamują rozwój poszczególnych dziedzin w gminie. W tym celu przeanalizowano diagnozę oraz analizę SWOT i na ich podstawie scharakteryzowano główne problemy rozwojowe.

1. Mała liczba zakładów pracy, generujących miejsca pracy dla mieszkańców gminy.
2. Brak inwestorów na terenie gminy.
3. Wysokie bezrobocie.
4. Niski wskaźnik przedsiębiorczości.
5. Zmniejszająca się liczba mieszkańców gminy (niski przyrost naturalny, migracja).
6. Zmniejszająca się liczba dzieci w wieku szkolnym.
7. Rozproszenie placówek oświatowych (groźba likwidacji placówek oświatowych w gminie).
8. Niska opłacalność produkcji rolnej.
9. Brak specjalistycznej opieki lekarskiej, w tym rehabilitacyjnej.
10. Mała liczba połączeń PKS (zwłaszcza w godz. popołudniowych).
11. Słaba jakość dróg, brak środków na bieżące utrzymanie dróg, chodników i poboczy.
12. Niewystarczająca liczba punktów świetlnych i nieadekwatne ich rozmieszczenie w sołectwach.
13. Słaby rozwój kultury, brak animatorów, brak gminnego domu kultury.
14. Zaniedbania w zakresie melioracji (istnienie terenów pozbawionych melioracji) i brak środków na konserwację (udroźnienie).
15. Niedostateczna sieć kanalizacyjna.
16. Brak dostępu do usług rzemieślniczych.
17. Brak gospodarstw agroturystycznych i lokalnych produktów.
18. Słaba promocja gminy i dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego.
19. Niski stopień współpracy z gminami z Polski i zagranicy.
20. Niedostateczne wspieranie inicjatyw społecznych przez UG.
21. Niedoinwestowanie bazy sportowej.
22. Zaniedbania w zakresie estetyki centrów wsi i rewitalizacji parków, dworków itp.
23. Brak małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w sołectwach (przy zbiornikach wodnych, parkach, centrach wsi itp.).

Przedstawiona lista problemów oraz przeprowadzona analiza problemów i ustalenie istniejących między nimi związków przyczynowo-skutkowych pozwala na zobrazowanie grup problemowych w formie „drzewa problemów”.

Wykres 3. Drzewo problemów.

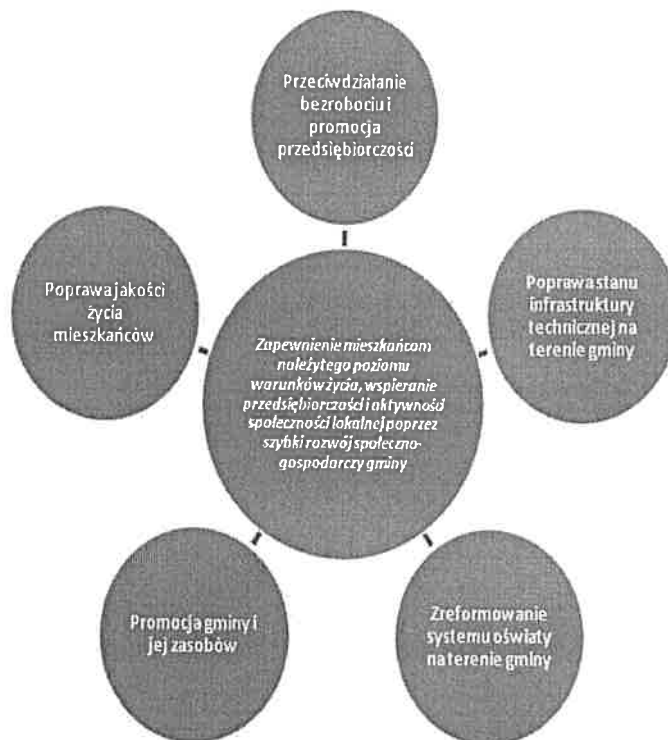
8.3. Sformułowanie celów ogólnych

Strategia to zespół środków i działań zmierzających i zapewniających przechodzenie od stanu aktualnego do stanu pożądanego w wyznaczonym przedziale czasu. Ukierunkowanie celów na wizję przyszłości gminy powinno uwzględniać misję gminy, czyli syntetyczny obraz stanu przyszłego.

Wyznaczono misję i pięć celów ogólnych, których realizacją do roku 2020 będzie zajmować się gmina przy współpracy wszystkich partnerów pracujących nad wyznaczeniem wizji, misji i priorytetów rozwojowych gminy. Do każdego celu strategicznego dołączono bardziej szczegółowe cele operacyjne.

Misja: Zapewnienie mieszkańcom należytego poziomu warunków życia, wspieranie przedsiębiorczości i aktywności społeczności lokalnej poprzez szybki rozwój społeczno-gospodarczy gminy.

Wykres 4. Drzewo celów.

Cele ogólne:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu i promocja przedsiębiorczości.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej na terenie gminy.
3. Poprawa jakości życia mieszkańców.
4. Zreformowanie systemu oświaty na terenie gminy.
5. Promocja gminy i jej zasobów.

8.4. Wykaz działań szczegółowych

CEL OGÓLNY I: PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU I PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- 1.1. Otwarta polityka gminy wobec inwestorów
 - uchwalenie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,
 - promocja terenów inwestycyjnych,
 - przygotowanie oferty dla inwestorów.

1.2. Różnicowanie działalności w istniejących gospodarstwach rolnych

- tworzenie gospodarstw agroturystycznych,
- wspieranie lokalnej wytwórczości i produktów lokalnych,
- specjalizacja produkcji rolnej,
- promocja produkcji żywności ekologicznej i tradycyjnych wyrobów,
- szkolenia w zakresie pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów na obszarach wiejskich.

1.3. Ograniczenie bezrobocia na terenie gminy

- podnoszenie kwalifikacji przez dorosłych mieszkańców gminy,
- nabywanie nowych kwalifikacji i kompetencji,
- realizacja projektów własnych i finansowanych z UE przez PUP, GOPS.

Cele szczegółowe	Czas trwania	Jednostka odpowiedzialna lub inicjująca	Źródło budżetu
1.1. Otwarta polityka gminy wobec inwestorów			
Uchwalenie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	2012-2013	Urząd Gminy Rada Gminy	Budżet gminy
Promocja terenów inwestycyjnych	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Przygotowanie oferty dla inwestorów	2012-2013	Urząd Gminy	Budżet gminy
1.2. Różnicowanie działalności w istniejących gospodarstwach rolnych			
Tworzenie gospodarstw agroturystycznych	2012-2020	Rolnicy, Urząd Gminy	Fundusze UE, Budżet gminy, inne
Wspieranie lokalnej wytwórczości i produktów lokalnych	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Specjalizacja produkcji rolnej	2012-2020	Rolnicy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Promocja produkcji żywności ekologicznej i tradycyjnych wyrobów	2012-2020	Urząd Gminy, Stowarzyszenia i Organizacje społeczne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Szkolenia w zakresie pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów na obszarach wiejskich	2012-2020	Urząd Gminy, Instytucje szkoleniowe	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
1.3. Ograniczenie bezrobocia na terenie gminy			
Podnoszenie kwalifikacji przez dorosłych mieszkańców Gminy	2012-2020	Urząd Gminy, PUP	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Nabywanie nowych kwalifikacji i kompetencji	2012-2020	Urząd Gminy, PUP	Budżet gminy Fundusze UE, inne
Realizacja projektów własnych i finansowanych z UE przez PUP, GOPS	2012-2020	Urząd Gminy, PUP, GOPS	Budżet gminy, Fundusze UE

CEL OGÓLNY II: POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ NA TERENIE GMINY.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- 2.1. Poprawa stanu dróg i infrastruktury towarzyszącej
 - modernizacja i bieżące utrzymanie nawierzchni dróg, poboczy, chodników, parkingów, odwodnień,
 - eliminacja zakrężeń wzdłuż dróg,
 - budowa poboczy, chodników, parkingów,
 - poprawa stanu oświetlenia, modernizacja punktów oświetleniowych i częściowa zmiana ich lokalizacji,
 - opracowanie dokumentacji technicznej.
- 2.2. Poprawa stanu melioracji
 - budowa infrastruktury melioracyjnej, na terenach jej pozbawionych,
 - konserwacja i bieżące utrzymywanie stanu infrastruktury melioracyjnej,
 - opracowanie dokumentacji technicznej.
- 2.3. Budowa sieci kanalizacyjnej i gazowej w gminie
 - budowa sieci kanalizacyjnej wraz z przepompowniami w sołectwach Szczepankowo, Krzekotowo, Mierucin i częściowo w Dąbrowie i Szczepanowie,
 - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w pozostałych miejscowościach gminy,
 - budowa sieci gazowej,
 - opracowanie dokumentacji technicznej.
- 2.4. Budowa gminnego centrum kulturalno-rozrywkowego w Dąbrowie
 - budowa gminnego centrum kulturalno-rozrywkowego wraz z wyposażeniem i infrastrukturą towarzyszącą,
 - opracowanie dokumentacji technicznej.
- 2.5. Rozbudowa i doposażenie infrastruktury sportowej
 - modernizacja stadionów sportowych,
 - budowa nowych obiektów sportowych,
 - opracowanie dokumentacji technicznej.
- 2.6. Dostęp do szerokopasmowego Internetu
 - podłączenie mieszkańców do szerokopasmowego Internetu
- 2.7. Wytyczenie i uzbrojenie działek pod budownictwo mieszkaniowe
 - opracowanie dokumentacji technicznej,
 - promocja budownictwa mieszkaniowego.
- 2.8. Stworzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
 - wytyczenie i utworzenie ścieżek pieszych i rowerowych,
 - budowa małej infrastruktury turystycznej,
 - utworzenie nowych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych,
 - rekultywacja jezior i zbiorników wodnych,

- budowa małej infrastruktury przy zbiornikach wodnych,
- opracowanie dokumentacji technicznej.

Cele szczegółowe	Czas trwania	Jednostka odpowiedzialna lub inicjująca	Źródło budżetu
2.1. Poprawa stanu dróg i infrastruktury towarzyszącej			
Modernizacja i bieżące utrzymanie nawierzchni dróg, poboczy, chodników, parkingów, odwodnień	2012-2020	Powiatowy Zarząd Dróg, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Eliminacja zakrzaczeń wzdłuż dróg	2012-2013	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Budowa poboczy, chodników, parkingów	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Poprawa stanu oświetlenia, modernizacja punktów oświetleniowych i częściowa zmiana ich lokalizacji	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Opracowanie dokumentacji technicznej	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
2.2. Poprawa stanu melioracji			
Budowa infrastruktury melioracyjnej, na terenach jej pozbawionych	2012-2016	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Konserwacja i bieżące utrzymywanie stanu infrastruktury melioracyjnej	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Opracowanie dokumentacji technicznej	2012-2016	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
2.3. Budowa sieci kanalizacyjnej i gazowej w gminie			
Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z przepompowniami w sołectwach Szczepankowo, Krzekotowo, Mierucin i częściowo w Dąbrowie i Szczepanowie	2013-2020	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w pozostałych miejscowościach Gminy	2012-2020	Spółeczność lokalna	Budżet gminy, Fundusze UE, Inne
Budowa sieci gazowej	2014-2020	Zakład Energetyki Ciepłej	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Opracowanie dokumentacji technicznej	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne

2.4. Budowa gminnego centrum kulturalno-rozrywkowego w Dąbrowie			
Budowa gminnego centrum kulturalno-rozrywkowego wraz z wyposażeniem i infrastrukturą towarzyszącą	2012-2016	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE
Opracowanie dokumentacji technicznej	2012-2016	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE
2.5. Rozbudowa i doposażenie infrastruktury sportowej			
Modernizacja stadionów sportowych,	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Budowa nowych obiektów sportowych,	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Opracowanie dokumentacji technicznej	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
2.6. Dostęp do szerokopasmowego Internetu			
Podłączenie mieszkańców do szerokopasmowego Internetu	2012-2020	Urząd Gminy, Inwestorzy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
2.7. Wytyczenie i uzbrojenie działek pod budownictwo mieszkaniowe			
Opracowanie dokumentacji technicznej	2012-2015	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Promocja budownictwa mieszkaniowego	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
2.8. Stworzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej			
Wytyczenie i utworzenie ścieżek pieszych i rowerowych	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Budowa małej infrastruktury turystycznej	2012-2020	Urząd Gminy, Przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Utworzenie nowych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych	2012-2020	Urząd Gminy, Przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Rekultywacja jezior i zbiorników wodnych	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Budowa małej infrastruktury przy zbiornikach wodnych	2012-2020	Urząd Gminy, Przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Opracowanie dokumentacji technicznej	2012-2020	Urząd Gminy, Przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne

CEL OGÓLNY III: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- 3.1. Organizacja czasu wolnego dla młodych i dorosłych mieszkańców gminy
 - organizacja czasu wolnego w oparciu o działające świetlice wiejskie,
 - organizacja czasu wolnego w oparciu o dostępną infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową,
 - aktywizacja dzieci i młodzieży poprzez organizację zawodów sportowych, konkursów tematycznych, zachęcanie do tworzenia zespołów muzycznych, tanecznych,
 - sformułowanie oferty cyklicznych spotkań dla osób starszych – utworzenie Klubu Seniora.

- 3.2. Poprawa dostępności do usług
 - poprawa dostępności do specjalistycznych usług medycznych,
 - zapewnienie kompleksowej opieki, w tym rehabilitacyjnej osobom starszym,
 - rozwój usług rzemieślniczych na terenie gminy,
 - zwiększenie liczby połączeń PKS.

- 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców
 - budowa i modernizacja wiat i zatoczek przystankowych,
 - oznakowanie przejść dla pieszych, ustawienie luster,
 - oświetlenie, monitoring,
 - instalacja sygnalizacji świetlnej.

- 3.4. Niwelacja barier dla osób niepełnosprawnych
 - zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do budynków użyteczności publicznej (np. GOPS, Urząd Gminy, itp.),
 - zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do placówek usługowych (np. sklepy, bank, itp.).

- 3.5. Promocja zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej mieszkańców
 - tworzenie oferty aktywnego spędzania czasu na bazie dostępnych obiektów sportowych i rekreacyjnych,
 - tworzenie kółek i sekcji sportowych dla dzieci i młodzieży,
 - zajęcia ruchowe dla seniorów.

- 3.6. Poprawa oferty kulturalnej gminy
 - organizacja własnych cyklicznych imprez kulturalnych opartych na walorach środowiska i historii, będących wizytówką gminy,
 - przygotowanie rocznych/wieloletnich programów kulturalnych,
 - utworzenie zespołów muzycznych, tanecznych, ludowych przy działających świetlicach, szkołach,
 - zatrudnienie koordynatorów/animatorów kultury,
 - rozszerzenie oferty kulturalnej gminy (festyny, konkursy, wystawy, warsztaty, itp.),
 - zwiększenie ilości imprez integracyjnych i aktywizujących,

- wzmocnienie kulturotwórczej roli dworku w Słaboszewku,
- adaptacja miejsc plenerowych na cele kulturalne,
- opracowanie i dystrybucja kalendarza imprez,
- pobudzanie tożsamości lokalnej i lokalnego patriotyzmu mieszkańców poprzez pielęgnację i kultywowanie tradycji i zwyczajów połączonych z prezentacją osiągnięć lokalnej społeczności.

3.7. Aktywna działalność mieszkańców i organizacji pozarządowych

- promocja liderów lokalnych i lokalnych przedsięwzięć,
- wspieranie działających i nowopowstałych organizacji społecznych i pozarządowych przez samorząd gminy,
- pogłębienie współpracy samorządu gminy z lokalnymi liderami i organizacjami,
- zwiększenie poziomu aplikowania o środki przeznaczone na statutową działalność organizacji pozarządowych.

Cele szczegółowe	Czas trwania	Jednostka odpowiedzialna lub inicjująca	Źródło budżetu
3.1. Organizacja czasu wolnego dla młodych i dorosłych mieszkańców gminy			
Organizacja czasu wolnego w oparciu o działające świetlice wiejskie	2012-2020	Lokalni animatorzy, KGW, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Organizacja czasu wolnego w oparciu o dostępną infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową	2012-2020	Lokalni animatorzy, KGW, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Aktywizacja dzieci i młodzieży poprzez organizację zawodów sportowych, konkursów tematycznych, zachęcanie do tworzenia zespołów muzycznych, tanecznych	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Kluby sportowe, Szkoły, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE
Sformułowanie oferty cyklicznych spotkań dla osób starszych – utworzenie Klubu Seniora	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE
3.2. Poprawa dostępności do usług			
Poprawa dostępności do specjalistycznych usług medycznych	2012-2020	Urząd Gminy, Przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zapewnienie kompleksowej opieki, w tym rehabilitacyjnej osobom starszym	2012-2020	Urząd Gminy, Przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE
Rozwój usług rzemieślniczych na terenie Gminy	2012-2020	Przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zwiększenie liczby połączeń PKS	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców			
Budowa i modernizacja wiat i zatoczek przystankowych	2012-2015	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE,

			inne
Oznakowanie przejść dla pieszych, ustawienie luster	2012-2014	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Oświetlenie, monitoring	2012-2015	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Instalacja sygnalizacji świetlnej	2012-2015	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
3.4. Niwelacja barier dla osób niepełnosprawnych			
Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do budynków użyteczności publicznej (np. GOPS, Urząd Gminy, itp.)	2012-2015	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do placówek usługowych (np. sklepy, bank, itp.)	2012-2015	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
3.5. Promocja zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej mieszkańców			
Tworzenie oferty aktywnego spędzania czasu na bazie dostępnych obiektów sportowych i rekreacyjnych	2012-2020	Lokalni animatorzy, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Tworzenie kółek i sekcji sportowych dla dzieci i młodzieży	2012-2020	Kluby, organizacje sportowe, Lokalni działacze	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zajęcia ruchowe dla seniorów	2012-2020	Lokalni animatorzy, Kluby, organizacje sportowe	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
3.6. Poprawa oferty kulturalnej gminy			
Organizacja własnych cyklicznych imprez kulturalnych opartych na walorach środowiska i historii, będących wizytówką Gminy	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Lokalni animatorzy, KGW, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Przygotowanie rocznych/wieloletnich programów kulturalnych	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Utworzenie zespołów muzycznych, tanecznych, ludowych przy działających świetlicach, szkołach, itp.	2012-2020	Szkoły, Organizacje społeczne i pozarządowe	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zatrudnienie koordynatorów/animatorów kultury	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Rozszerzenie oferty kulturalnej gminy (festyny, konkursy, wystawy, warsztaty, itp.)	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zwiększenie ilości imprez integracyjnych i aktywizujących	2012-2020	Organizacje społeczno-	Budżet gminy, Fundusze UE,

		kulturalne, Urząd Gminy	inne
Wzmocnienie kulturotwórczej roli dworku w Słaboszewku	2012-2020	Urząd Gminy, Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Adaptacja miejsc plenerowych na cele kulturalne	2012-2020	Urząd Gminy, Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Opracowanie i dystrybucja kalendarza imprez	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Pobudzanie tożsamości lokalnej i lokalnego patriotyzmu mieszkańców poprzez pielęgnację i kultywowanie tradycji i zwyczajów połączonych z prezentacją osiągnięć lokalnej społeczności	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
3.7. Aktywna działalność mieszkańców i organizacji pozarządowych			
Promocja liderów lokalnych i lokalnych przedsięwzięć	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Wspieranie działających i nowopowstałych organizacji społecznych i pozarządowych przez samorząd gminy	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Pogłębienie współpracy samorządu gminy z lokalnymi liderami i organizacjami	2012-2020	Urząd Gminy Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zwiększenie poziomu aplikowania o środki przeznaczone na statutową działalność organizacji pozarządowych	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne

CEL OGÓLNY IV: ZREFORMOWANIE SYSTEMU OŚWIATY NA TERENIE GMINY.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

4.1. Racjonalne zorganizowanie systemu oświaty

- opracowanie koncepcji rozwoju systemu oświaty na terenie gminy,
- organizacja dowozu dzieci do szkół,
- utrzymanie wysokiego poziomu szkolnictwa.

4.2. Organizacja zajęć pozalekcyjnych

- zwiększenie aktywności nauczycieli w zakresie organizacji pozalekcyjnych zajęć dla uczniów, kółek zainteresowań,
- organizacja zajęć wyrównawczych,
- promowanie uczniów zdolnych (udział w konkursach, przeglądach, zawodach sportowych, itp.).

4.3. Kształcenie osób dorosłych

- opracowanie programów kształcenia osób dorosłych,
- kształcenie przez całe życie – program dla seniorów.

Cele szczegółowe	Czas trwania	Jednostka odpowiedzialna lub inicjująca	Źródło budżetu
4.1. Racjonalne zorganizowanie systemu oświaty			
Opracowanie koncepcji rozwoju systemu oświaty na terenie gminy	2012-2015	Przedstawiciele oświaty	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Organizacja dowozu dzieci do szkół	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Utrzymanie wysokiego poziomu szkolnictwa	2012-2020	Dyrektorzy szkół	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
4.2. Organizacja zajęć pozalekcyjnych			
Zwiększenie aktywności nauczycieli w zakresie organizacji pozalekcyjnych zajęć dla uczniów, kółek zainteresowań	2012-2020	Dyrektorzy szkół, Nauczyciele	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Organizacja zajęć wyrównawczych	2012-2020	Dyrektorzy szkół, Nauczyciele	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Promowanie uczniów zdolnych (udział w konkursach, przeglądach, zawodach sportowych, itp.)	2012-2020	Dyrektorzy szkół, Nauczyciele	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
4.3. Kształcenie osób dorosłych			
Opracowanie programów kształcenia osób dorosłych	2012-2014	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Kształcenie przez całe życie – program dla seniorów	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne

CEL OGÓLNY V: PROMOCJA GMINY I JEJ ZASOBÓW.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

5.1. Promocja terenów inwestycyjnych i budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy

- opracowanie materiałów promocyjnych,
- opracowanie prezentacji multimedialnych,
- promocja terenów poza obszarem gminy,

- zamieszczenie na stronie internetowej UG kompleksowej oferty w zakresie terenów inwestycyjnych i budownictwa mieszkaniowego.

5.2. Promocja dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego

- promocja lokalnych zasobów,
- dystrybucja katalogów, biuletynów, folderów promujących lokalne dziedzictwo,
- opracowanie publikacji książkowych nt. historii gminy, kulinariów, itp.
- udział w targach, wystawach, imprezach wystawienniczych, piknikach, festynach,
- oznakowanie, ogrodzenie i utrzymanie porządku starych cmentarzy poewangelickich, miejsc pamięci, pomników przyrody.

5.3. Utworzenie działu promocji w Urzędzie Gminy

- konsultowanie projektu gminnego programu kultury z mieszkańcami,
- opracowywanie kalendarza imprez – aktualizacja i dystrybucja,
- tworzenie nowych atrakcji aktywnego wypoczynku na terenie gminy,
- wydawanie gazetki gminnej (druk i dystrybucja),
- reprezentowanie i promowanie gminy na zewnątrz,
- pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na potrzeby promocji gminy.

5.4. Współpraca z gminami, organizacjami pozarządowymi z terenu Polski i zagranicy

- podejmowanie inicjatyw o charakterze ponadlokalnym,
- realizacja wspólnych przedsięwzięć z gminami z powiatu, regionu, Polski i zagranicy,
- organizacja wyjazdów studyjnych.

5.5. Wspieranie inicjatyw oddolnych

- wspieranie lokalnych liderów,
- wspieranie inicjatyw lokalnych przez samorząd gminny,
- angażowanie młodych mieszkańców do wspólnego kreowania pozytywnego wizerunku gminy,
- wspieranie i promowanie lokalnych produktów, twórców i wytwórców.

Cele szczegółowe	Czas trwania	Jednostka odpowiedzialna lub inicjująca	Źródło budżetu
5.1. Promocja terenów inwestycyjnych i budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy			
Opracowanie materiałów promocyjnych	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Opracowanie prezentacji multimedialnych	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne

Promocja terenów poza obszarem Gminy	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Zamieszczenie na stronie internetowej UG kompleksowej oferty w zakresie terenów inwestycyjnych i budownictwa mieszkaniowego	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy
5.2. Promocja dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego			
Promocja lokalnych zasobów	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Lokalni animatorzy, Urząd Gminy	
Dystrybucja katalogów, biuletynów, folderów promujących lokalne dziedzictwo	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Opracowanie publikacji książkowych nt. historii gminy, kulinariów, itp.	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Udział w targach, wystawach, imprezach wystawienniczych, piknikach, festynach	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Oznakowanie, ogrodzenie i utrzymanie porządku starych cmentarzy poewangelickich, miejsc pamięci, pomników przyrody	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
5.3. Utworzenie działu promocji w Urzędzie Gminy			
Konsultowanie projektu gminnego programu kultury z mieszkańcami	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Opracowywanie kalendarza imprez – aktualizacja i dystrybucja	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Tworzenie nowych atrakcji aktywnego wypoczynku na terenie gminy	2012-2020	Urząd Gminy, przedsiębiorcy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Wydawanie gazetki gminnej (druk i dystrybucja)	2013-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Reprezentowanie i promowanie gminy na zewnątrz	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na potrzeby promocji gminy	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
5.4. Współpraca z gminami, organizacjami pozarządowymi z terenu Polski i zagranicy			

Podejmowanie inicjatyw o charakterze ponadlokalnym	2012-2020	Urząd Gminy, Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Realizacja wspólnych przedsięwzięć z gminami z powiatu, regionu, Polski i zagranicy	2012-2020	Urząd Gminy, Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Organizacja wyjazdów studyjnych	2012-2020	Urząd Gminy, Organizacje społeczno-kulturalne	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
5.5. Wspieranie inicjatyw oddolnych			
Wspieranie lokalnych liderów	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Wspieranie inicjatyw lokalnych przez samorząd gminny	2012-2020	Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Angażowanie młodych mieszkańców do wspólnego kreowania pozytywnego wizerunku gminy	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne
Wspieranie i promowanie lokalnych produktów, twórców i wytwórców	2012-2020	Organizacje społeczno-kulturalne, Urząd Gminy	Budżet gminy, Fundusze UE, inne

8.5. Proponowane kierunki rozwoju

Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, analizy SWOT jak i po uwzględnieniu wyznaczonych w Strategii celów i przedsięwzięć jednym z perspektywicznych kierunków rozwoju jawi się stworzenie w gminie Dąbrowa ponadgminnego, kompleksowego ośrodka dla seniorów.

Populacja gminy Dąbrowa podobnie jak gmin z nią sąsiadujących, staje się populacją starzejącą się. Zmniejsza się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrasta liczba ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W ostatnich latach obserwuje się tu również ujemne saldo migracji. Systematycznie spada liczba dzieci w szkołach. Ponadto gmina nie dysponuje atrakcyjnymi walorami turystycznymi, brak jest inwestora strategicznego czy też zakładów pracy generujących miejsca pracy dla mieszkańców. Wyraźnie odczuwana jest konkurencja ze strony sąsiadujących gmin dysponujących lepszymi

walorami czy to turystycznymi czy też społeczno-gospodarczymi (np.: Mogilno, Barcin, Żnin, pobliskie miasto Inowrocław).

Utworzenie w gminie Dąbrowa kompleksowego ośrodka dla seniorów stworzyłoby dodatkowe miejsca pracy przy obsłudze usług skierowanych do osób starszych a ponadgminny charakter i promocja przedsięwzięcia poprawiłyby saldo migracji poprzez napływ osób spoza gminy. Stanowiłoby to również unikalny, charakterystyczny produkt gminy.

Kierunkowi temu sprzyjają obecnie posiadane zasoby w postaci dużej ilości świetlic, amfiteatru, sali widowiskowo-sportowej jako miejsc spotkań i organizacji czasu wolnego; brak przemysłu powodującego zanieczyszczenia; dostępność rezerwatu przyrody, jezior i zbiorników wodnych; dogodnego połączenia komunikacyjnego drogą wojewódzką; dostępność terenów inwestycyjnych jak również moda na zdrowy tryb życia i rosnąca ocena atrakcyjności życia na obszarach wiejskich.

Warunkiem koniecznym przedsięwzięcia, zainteresowania osób starszych z okolicznych gmin i powiatów proponowaną inicjatywą jest zapewnienie im odpowiedniej, kompleksowej infrastruktury i działań towarzyszących poprzez m. in. realizację zapisanych w niniejszej Strategii celów ogólnych i szczegółowych, takich jak: zapewnienie odpowiedniego poziomu opieki medycznej, w tym usług rehabilitacyjnych; modernizacja i wyposażenie infrastruktury sportowej oraz małej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej (ścieżki pieszo-rowerowe, chodniki, rewitalizacja centrów wsi); rekultywacja jezior i zbiorników wodnych; organizacja zajęć ruchowych i intelektualnych (uniwersytet trzeciego wieku) jak i czasu wolnego w oparciu o istniejącą infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową; Kluby Seniora; dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W aspekcie rolnictwa, które jest podstawowym źródłem utrzymania dla ludności obszaru gminy Dąbrowa kierunki rozwoju mogą przebiegać w stronę większej specjalizacji produkcji rolnej jak też w stronę różnicowania działalności rolniczej i dywersyfikacji źródeł dochodów.

Gmina należy do obszarów o słabo rozwiniętej przedsiębiorczości. Wśród 127 obszarów wiejskich województwa lokuje się na 85 pozycji. Zarejestrowane w gminie podmioty gospodarcze stanowią jedynie 7% ogółu podmiotów zarejestrowanych w powiecie mogileńskim, co stanowi (na tle powiatu) wartość najmniejszą.

Gmina należy też do przeciętnych, pod względem potencjału, producentów żywności choć poziom kultury rolnej w tej części województwa był zawsze uważany za wysoki, podobnie jak efektywność gospodarki rolnej. Przydatność rolniczą gleb należy oceniać jako wysoką. Wskaźnik jej Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej zalicza się do grupy najwyższych w województwie a sama gmina leży w strefie przejściowej pomiędzy obszarami o najwyższej przydatności rolniczej gleb, a obszarami o przydatności umiarkowanej.

Dlatego też proponowanymi kierunkami rozwoju dla rolnictwa w niniejszej Strategii są działania dążące do większej specjalizacji produkcji rolnej, promocji produkcji żywności ekologicznej i tradycyjnych wyrobów jak i wspierania lokalnej wytwórczości i produktów lokalnych. Natomiast działania zmierzające do różnicowania działalności rolniczej i dywersyfikacji źródeł dochodów objawiają się m. in.: w organizacji szkoleń w zakresie pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów na obszarach wiejskich czy zachęcaniu do tworzenia gospodarstw agroturystycznych.

Istotnym, stosunkowo nowym uwarunkowaniem jest rozwój energetyki wiatrowej. Według opracowania „Województwo kujawsko-pomorskie. Zasoby i możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii” część gminy Dąbrowa wykazuje predyspozycje dla lokalizacji elektrowni wiatrowych.

Wyznaczając kierunki rozwoju gminy Dąbrowa inwestycje takie należy również poddać rozważeniu.

Innym, interesującym działaniem głównie promocyjnym i turystycznym jest możliwość utworzenia na obszarze gminy centrum tematycznego wraz z małą infrastrukturą związaną z 18 południkiem przebiegającym przez terytorium gminy Dąbrowa. Działalność ta skupiać by się mogła na organizowaniu konkursów, wystaw, spotkań poświęconych tematyce 18 południka jak i ogólnogeograficznych, nawiązywaniu kontaktów i wspólnych przedsięwzięć z miejscowościami leżącymi na linii południka.

9. Określenie powiązań Strategii z innymi dokumentami planistycznymi

Niniejsza Strategia wpisuje się w cele strategiczne dokumentów planistycznych gminy Dąbrowa, powiatu mogileńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Poniżej zaprezentowano korelację Strategii z najważniejszymi dokumentami planistycznymi:

„Strategia rozwoju województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020”

- Priorytetowy obszar działań 1. Rozwój nowoczesnej gospodarki:
 - Działanie 1.1. Kreowanie warunków przedsiębiorczości i upowszechniania innowacji: 1.1.1. Rozwijanie postaw przedsiębiorczych,
 - Działanie 1.2. Wzmacnianie konkurencyjności regionalnej gospodarki rolnej: 1.2.1. Wspieranie adaptacji gospodarstw rolnych do funkcjonowania na współczesnych rynkach rolnych,
 - Działanie 1.3. Promocja rozwoju turystyki: 1.3.1. Promocja walorów i produktów turystycznych, 1.3.2. Rozwój sektora usług turystycznych.
- Priorytetowy obszar działań 2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu:
 - Działanie 2.2. Rozwój infrastruktury technicznej: 2.2.4. Rozwój infrastruktury gospodarki wodnej,
 - Działanie 2.4. Rozwój infrastruktury społecznej: 2.4.1. Unowocześnianie infrastruktury usług społecznych, 2.4.2. Kształtowanie sieci usług publicznych z punktu widzenia ich dostępności,
 - Działanie 2.5. Promocja dziedzictwa kulturowego: 2.5.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego, 2.5.2. Adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych,
 - Działanie 2.6. Zachowanie i wzbogacanie zasobów środowiska przyrodniczego: 2.6.1. Utrwalanie, wzbogacanie systemu ekologicznego regionu, 2.6.2. Rewaloryzacja środowiska przyrodniczego.
- Priorytetowy obszar działań 3. Rozwój zasobów ludzkich:
 - Działanie 3.1. Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy: 3.1.1. Zwiększenie roli szkolnictwa wyższego w rozwoju regionu, 3.1.2. Poprawa efektywności kształcenia, 3.1.3. Dostępność edukacji dla dorosłych, 3.1.4. Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży,
 - Działanie 3.2. Budowa kapitału społecznego: 3.2.1. Wspieranie rozwoju sektora organizacji pozarządowych, 3.2.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego,
 - Działanie 3.3. Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą: 3.3.1. Rozwój zatrudnienia osób bezrobotnych, 3.3.2. Przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy w rolnictwie oraz sektorach mających problemy z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy,

- Działanie 3.4. Promocja i profilaktyka zdrowia: 3.4.2. Promocja aktywności sportowo-rekreacyjnej,
- Działanie 3.5. Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności: 3.5.2. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.

„Strategia Rozwoju Powiatu Mogileńskiego”, Mogilno, 2001 r.

- Cel nadrzędny 1. Wypromowanie powiatu: cel szczegółowy 1.1. Przygotowanie materiałów promocyjnych; cel szczegółowy 1.2. Oznakowanie powiatu i miejsc atrakcyjnych turystycznie,
- Cel nadrzędny 2. Aktywne społeczeństwo: cel szczegółowy 2.2. Zintegrowanie społeczeństwa powiatu; cel szczegółowy 2.5. Współpraca samorządu powiatowego z samorządami gospodarczymi,
- Cel nadrzędny 3. Dobre warunki dla samorealizacji ludzi młodych,
- Cel nadrzędny 5. Samorząd zintegrowany wspólnymi celami: cel szczegółowy 5.1. Wspieranie tworzenia się związków gmin w celu realizacji wspólnego zadania; cel szczegółowy 5.3. Wspieranie wspólnych inwestycji strategicznych dla rozwoju powiatu; cel szczegółowy 5.6. Organizacja imprez masowych integrujących społeczność lokalne,
- Cel nadrzędny 6. Nowoczesna i sprawna infrastruktura rozwoju powiatu: cel szczegółowy 6.3. Dobra baza do uprawiania sportu, turystyki i rekreacji,
- Cel nadrzędny 7. Czyste środowisko: cel szczegółowy 7.1. Prawidłowa gospodarka odpadami,
- Cel nadrzędny 8. Efektywne rolnictwo: cel szczegółowy 8.2. Promowanie i wspieranie lokalnych przedsiębiorstw zajmujących się obsługą rolnictwa.

„Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dąbrowa na lata 2004-2013”

Zadania ujęte w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2004 – 2013 wynikają z celów zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa, która została opracowana w roku 2000 na lata 2000 – 2010.

„Program ochrony środowiska dla Gminy Dąbrowa”

Obszary strategiczne zamieszczone w Programie oraz kierunki działań, cele i zadania ekologiczne dla Gminy Dąbrowa odnoszą się do konkretnych elementów środowiska.

1. Obszar strategiczny: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody; Cel ekologiczny: Ochrona przyrody i krajobrazu oraz Cel: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
2. Obszar strategiczny – Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii; Cel: Wykorzystanie energii odnawialnej,
3. Obszar strategiczny – Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; Cel: Jakość wód, Cel: Zanieczyszczenia powietrza, Cel: Gospodarowanie odpadami.

„Plan Gospodarki Odpadami Komunalnymi dla Gminy Dąbrowa na lata 2008 – 2011”

Założone w Planie cele będą realizowane między innymi poprzez podjęcie działań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi skierowanych na podnoszenie świadomości ekologicznej obywateli, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów oraz zintensyfikowanie działań skierowanych na zapobieganie zanieczyszczeniu odpadami środowiska naturalnego.

Dodatkowo podczas opracowywania Strategii korzystano z następujących dokumentów:

- Plan odnowy sołectwa Szczepanowo,
- Plan odnowy sołectwa Parlin,
- Plan odnowy miejscowości Parlinek,
- Plan odnowy sołectwa Krzekotowo,
- Plan odnowy wsi Słaboszewko,
- Plan odnowy miejscowości Sędowo na lata 2008-2015,
- Plan rozwoju miejscowości Mierucin na lata 2006-2013,
- Plan odnowy miejscowości Sucharzewo na lata 2009-2016,
- Plan odnowy miejscowości Dąbrowa na lata 2011-2020 (projekt),
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa (projekt).

Wykorzystano również sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz informacje o stanie oświaty w gminie.

10. Monitoring i ewaluacja realizacji Strategii

Monitoring i ewaluacja jest integralną częścią planowania i zarządzania strategicznego. Strategii jako podstawowego dokumentu planistycznego nie należy traktować jako dokumentu zamkniętego, który będzie obowiązywał przez cały oznaczony okres. Obecna postać Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa została ukształtowana w określonych warunkach społecznych, gospodarczych, politycznych, które w czasie będą ulegać zmianom. Z tego też względu osiągnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania wewnętrznych i zewnętrznych zmian uwarunkowań rozwoju obszaru, ciągłej obserwacji, oceny pozytywnych i negatywnych aspektów wdrażania Strategii oraz opracowywaniu i wdrażaniu programów korygujących odstępstwa od planów. Modyfikacje w Strategii obejmować mogą nie tylko sposoby i środki działania (poziom operacyjny), ale także w szczególnych przypadkach mogą wiązać się również z koniecznością rezygnacji czy modyfikacji pewnych celów i wprowadzenia nowych (poziom strategiczny i taktyczny).

Mając na względzie prowadzenie efektywnych działań monitoringowych, niezbędne jest stworzenie mechanizmu kontrolnego.

Monitorowaniem wdrażania Strategii zajmować się będzie Komitet Monitorujący, w którego skład wejdą: Wójt Gminy Dąbrowa, przedstawiciele Rady Gminy Dąbrowa oraz instytucji i organizacji z terenu gminy. Komitet monitorujący zostanie powołany przez Wójta Gminy Dąbrowa po przyjęciu Strategii przez Radę Gminy Dąbrowa.

Spotkania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz do roku. Zespół oceniać będzie ilościowe i jakościowe informacje dotyczące wdrażanych przedsięwzięć i całej Strategii. W przypadku pojawienia się problemów przy realizacji zadań Komitet Monitorujący podejmie działania w celu ich wyeliminowania. W przypadku wykazania odstępstw od przyjętych celów i kierunków rozwoju, Komitet opracuje działania naprawcze i modyfikacyjne, chyba że odchylenia od zakładanych celów i priorytetów będą wynikiem aktualizacji Strategii.

Po realizacji Strategii Komitet Monitorujący dokona jej ewaluacji oraz sporządzi raport końcowy obrazujący faktycznie zrealizowane zadania pod kątem realizacji

zamierzonych celów. Wnioski zawarte w raporcie posłużą do ustalenia problemów wynikających z realizacji Strategii oraz stworzą podstawę do ustalenia warunków wyjściowych do opracowania strategii rozwoju gminy na lata następne.

W kontekście niniejszej Strategii, celem działania Komitetu Monitorującego będzie cykliczna ocena realizacji przyjętej Strategii. Oceniana będzie realizacja poszczególnych działań przewidzianych do realizacji, ich terminowości wdrażania oraz zgodności z przyjętymi dla Strategii celami i priorytetami rozwoju.

Podstawowym zadaniem monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie odpowiednim organom informacji związanych z realizacją Strategii.

Przedmiotem monitoringu będzie Strategia Rozwoju Gminy Dąbrowa pojmowana jako dokument odnoszący się do pewnego określonego i zmiennego w czasie systemu społeczno-gospodarczego. Oznacza to, że rozwój będący efektem wdrażania Strategii powinien być ujmowany w następujących płaszczyznach:

- przedsiębiorczość,
- inwestycje,
- społeczność lokalna,
- turystyka,
- infrastruktura.

Celem nadrzędnym prowadzonych działań monitoringowych będzie uzyskanie mierzalnych wyników postępu osiągnięcia celów Strategii.

Ewaluacja realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa.

W szerokim ujęciu ewaluacja związana jest z realizacją strategii, określeniem jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia przyczynia się do osiągnięcia założonych celów, realizacji ustalonych sekwencji działań.

Ewaluacja działań wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy Dąbrowa będzie się opierała na trzech rodzajach ocen:

- **ex ante** (ocena poprzedzająca realizację) - stosuje się przy ocenie sytuacji wejściowej, czy i w jaki sposób Strategia wpłynie na grupy docelowe, przyczyni się do poprawy sytuacji na terenie realizacji Strategii,

- **ex tempore** (ocena w trakcie realizacji) - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- **ex post** (ocena po realizacji) - ocena długoterminowego wpływu Strategii na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania Strategii są trwałe.

W obszarze wpływu Strategii na rozwój gminy Dąbrowa ewaluacja musi uwzględnić następujące aspekty:

- wzrost przedsiębiorczości i samozatrudnienia,
- wzrost poziomu inwestycji,
- wzrost poziomu jakości życia mieszkańców gminy oraz wzrost poczucia identyfikacji mieszkańców z obszarem gminy,
- poprawa stanu infrastruktury technicznej,
- poprawa systemu oświaty,
- wzrost atrakcyjności gminy w oparciu o podejmowanie działań promocyjnych.

11. Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrowa opracowana na lata 2012-2020 tworzy ramy i wytyczne funkcjonowania gminy, określa zadania priorytetowe w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych w gminie i wskazuje kierunki działania dla lokalnej polityki społeczno-gospodarczej.

Określa nie tylko politykę rozwoju gospodarczego, ale zawiera również kwestie kulturalne, środowiskowe, lokalnej społeczności oraz ogólne kwestie społeczne. Zawiera wizję i działania służące jej realizacji. Obrazuje możliwości rozwojowe gminy na przyszłość, nakreśla ramy procesów decyzyjnych i cele jakie lokalna społeczność pragnie osiągnąć. Cele te rozpatrywane w kategoriach procesów, mają doprowadzić do pożądanego poziomu rozwoju. Ich realizacja przyczyniać się będzie do rozwoju konkurencyjności gminy, a także sprzyjać będzie lepszemu zaspokojeniu potrzeb mieszkańców i rozwojowi gospodarki lokalnej.

Strategia jest dokumentem otwartym, który na bieżąco będzie uzupełniany programami i projektami rozwiązań najważniejszych kwestii społeczno-gospodarczych w gminie. Jako dokument otwarty podlegał będzie stałemu monitoringowi i ewaluacji. Efekty

tego monitoringu będą wskazówką przy tworzeniu nowych programów, pozwolą je udoskonalić oraz uczynić bardziej atrakcyjnymi i efektywnymi.

Spis tabel, map, wykresów, fotografii

Tabela 1. Zabytki kultury materialnej na terenie gminy Dąbrowa.....	6
Tabela 2. Wykaz gruntów leśnych na terenie gminy Dąbrowa.....	12
Tabela 3. Ludność gminy Dąbrowa w podziale na mężczyzn i kobiety na tle województwa i powiatu.	18
Tabela 4. Ludność gminy Dąbrowa w podziale na sołectwa.....	18
Tabela 5. Ludność gminy Dąbrowa wg grup wiekowych na tle województwa i powiatu.....	19
Tabela 6. Procentowy udział ludności gminy Dąbrowa wg wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego.	20
Tabela 7. Udział kobiet zamieszkujących gminę Dąbrowa w poszczególnych grupach wiekowych.....	20
Tabela 8. Udział mężczyzn zamieszkujących gminę Dąbrowa w poszczególnych grupach wiekowych.	21
Tabela 9. Ruch naturalny ludności gminy Dąbrowa na tle województwa i powiatu w 2010 r.....	21
Tabela 10. Zameldowania i wymeldowania w ruchu wewnętrznym. Saldo migracji w gminie Dąbrowa w latach 2006-2010.....	22
Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Dąbrowa w latach 2005-2010.....	23
Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Dąbrowa wg przyczyn udzielania świadczenia w latach 2005-2010.....	23
Tabela 13. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Dąbrowa na tle powiatu i województwa w latach 2005 -2010.....	24
Tabela 14. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Dąbrowa w latach 2005 – 2010.....	25
Tabela 15. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg wieku na tle bezrobotnych województwa i powiatu.....	26
Tabela 16. Zarejestrowani bezrobotni w gminie Dąbrowa wg wieku.....	26
Tabela 17. Zarejestrowani bezrobotni w gminie Dąbrowa wg wieku w latach 2007-2010.....	26
Tabela 18. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg wykształcenia na tle bezrobotnych województwa i powiatu.....	27
Tabela 19. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg wykształcenia w latach 2007-2010.....	27
Tabela 20. Bezrobotni gminy Dąbrowa wg czasu pozostawania bez pracy na tle bezrobotnych województwa i powiatu.....	28
Tabela 21. Bezrobotni w gminie Dąbrowa wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2007-2010.....	28
Tabela 22. Dochód na 1 mieszkańca ogółem w województwie kujawsko-pomorskim, powiecie mogileńskim i w gminie Dąbrowa.....	29
Tabela 23. Dane na temat oświaty w gminie Dąbrowa.....	36
Tabela 24. Sieć wodociągowa w gminie Dąbrowa w 2010 r.....	41
Tabela 25. Sieć kanalizacyjna w gminie Dąbrowa w 2010 r.....	43
Tabela 26. Sieć dróg w gminie Dąbrowa.....	44
Tabela 27. Struktura własności lokali mieszkalnych w gminie Dąbrowa według form własności.....	49
Tabela 28. Liczba podmiotów gospodarczych gminy Dąbrowa na tle województwa i powiatu.....	51
Tabela 29. Struktura podstawowych branż gospodarki gminy Dąbrowa w 2009 r.....	52
Tabela 30. Podmioty gospodarcze w gminie Dąbrowa wg PKD w latach 2004-2009.....	52
Tabela 31. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji (2009 r.). Zestawienie na tle powiatu i województwa.....	53
Tabela 32. Podmioty gospodarcze wg sektorów własności w gminie Dąbrowa w 2009 r.....	54
Tabela 33. Podmioty gospodarcze wg sektorów własności w gminie Dąbrowa w latach 2004-2009.....	54
Tabela 34. Podmioty gospodarcze wg form własności w gminie Dąbrowa w 2009 r.....	54
Tabela 35. Gospodarstwa rolne wg powierzchni.....	57
Tabela 36. Struktura użytków rolnych na terenie gminy Dąbrowa.....	57
Tabela 37. Analiza SWOT.....	59
Mapa 1. Gmina Dąbrowa na tle województwa Kujawsko – Pomorskiego.....	10
Mapa 2. Gmina Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego.....	11

Wykres 1. Liczba ludności gminy Dąbrowa w latach 2004 – 2010.....	19
Wykres 2. Zarejestrowani bezrobotni mieszkańcy gminy Dąbrowa według płci w latach 2005 – 2010.	25
Wykres 3. Drzewo problemów.....	74
Wykres 4. Drzewo celów.....	75
Fotografia 1. Kościół w Parlinie.....	7
Fotografia 2. Kościół w Słaboszewie.....	8
Fotografia 3. Rezerwat Mierucinek.....	16
Fotografia 4. Źródełko św. Huberta.....	17
Fotografia 5. Uczestnicy konsultacji społecznych w Parlinku.....	58

Wiceprzewodniczący
Rady Gminy w Dąbrowie

Andrzej Cywiński